ԴԱՍՏԱԿԵՐՏԻ ՊՂԻՆՁ-ՄՈԼԻԲԴԵՆԱՅԻՆ ՀԱՆՔԱՎԱՅՐԻ ՊԱՇԱՐՆԵՐԻ ՎԵՐԱԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿՈՎ ԵՐԿՐԱԲԱՆԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՏԱՐԱԾՔԻ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՄՇՏԱԴԻՏԱՐԿՈՒՄԵՐԻ ԵՌԱՄՍՅԱԿԱՅԻՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

(2023թ. 4-րդ եռամսյակ)

«ԷՆ ԷՌ ԷՄ (ՆԵՅՉՐԼ ՌԻՍՈՐՍ ՄԵՆԵՋՄԵՆԹ)»
ՓԱԿ ԲԱԺՆԵՏԻՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Մշտադիտարկումների արդյունքների վերաբերյալ եռամսյակային հաղորդում (2023 թվականի 4-րդ եռամսյակ)

Մշտադիտար-կումների օբյեկտը	Մշտադիտարկումների վայրը	Ցուցանիշը	Մշտադիտար-կումների տեսակը	Հաճախա-կանությունը	Արդյունքը
Մակերևութային ջրեր	Կիշկոշտ գետ	ՀՀ Կառավարության 2011 թվականի հունվարի 27-ի N 75-Ն որոշմամբ սահմանված նորմեր	Նմուշառում, նմուշի լաբորատոր հետազոտություն	Շաբաթական մեկ անգամ	Կիշկոշտ գետի ջրերի մշտադիտարկումների միջինացված արդյունքները (տե՛ս ստորև)

Կիշկոշտ գետի ջրերի մշտադիտարկումների միջինացված արդյունքները

հ/հ	Ցուցանիշ	W1	W2	W3
1.	Ջրածնային ցուցիչ՝ pH	7.704	7.517	7.618
2.	Ընդհանուր լուծված աղեր, մգ/լ	182	372	386
3.	Գունավորում, աստիճան	0.000	0.000	0.000
4.	Հոտ, բալ	2.0	2.0	2.0
5.	Էլ.հաղորդակա-նություն, μS/սմ	250	510	530
6.	O_2 մգ/լ	11.05	11.04	10.92
7.	As, մգ/լ	0.000	≤0.001	0.000
8.	Sb, մգ/լ	0.000	0.000	<0.001
9.	Cu, մգ/լ	0.0023	0.0059	0.011
10.	Zn, մգ/լ	0.017	0.0071	0.014
11.	Pb, մգ/լ	0.012	0.024	0.02
12.	Fe, մգ/լ	0.054	0.042	0.073
13.	Co, մգ/լ	0.000	0.000	0.000
14.	Ni, մգ/լ	0.000	0.000	0.000
15.	Cd, մգ/լ	0.000	0.000	0.000
16.	Mn, մգ/լ	0.01	0.0040	0.0076
17.	Cr, մգ/լ	0.000	0.000	0.000
18.	Al, մգ/լ	0.075	≤0.03	≤0.03
19.	K, մգ/լ	1.00	1.26	1.26
20.	Na, մգ/լ	2.54	5.93	4.95
21.	Mo, մգ/լ	0.000	0.087	0.280
22.	Ca, մգ/լ	32.9	84.9	81.8
23.	Mg, մգ/լ	8.7	13.6	19.4
24.	Ամոնիում իոն՝ NH_4^+	0.000	0.000	0.000
25.	Նիտրատ իոն՝ NO_3^-	0.28	0.460	0.210
26.	Նիտրիտ իոն՝ NO2	0.011	0.017	0.016

<table>
<tr><th>Մշտադիտար-կումների օբյեկտը</th><th>Մշտադիտարկումների վայրը</th><th>Ցուցանիշը</th><th>Մշտադիտար-կումների տեսակը</th><th>Հաճախա-կանությունը</th><th>Արդյունքը</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>
<table>
<tr><td>27.</td><td>Քլորիդ իոն՝ Cl^-</td><td>1.24</td><td>4.26</td><td>2.48</td></tr>
<tr><td>28.</td><td>Սուլֆատ իոն՝ SO_4^{2-}</td><td>40.74</td><td>136.10</td><td>165.22</td></tr>
<tr><td>29.</td><td>$P_{ընդհանուր}$, մգ/լ</td><td>0.05</td><td>0.13</td><td>0.09</td></tr>
<tr><td>30.</td><td>Ֆոսֆատ՝ PO_4^{3-}, մգ/լ</td><td>0.02</td><td>0.00</td><td>0.00</td></tr>
<tr><td>31.</td><td>ԹՔՊ, մգO_2/լ</td><td>2.0</td><td>2.16</td><td>2.40</td></tr>
<tr><td>32.</td><td>ԹԿՊ, մգO_2/լ</td><td>1.58</td><td>2.3</td><td>3.28</td></tr>
<tr><td>33.</td><td>Հիմնայնություն, մգ-էկվ/լ</td><td>1.7</td><td>2.8</td><td>2.5</td></tr>
<tr><td>34.</td><td>Կոշտություն, մգ-էկվ/լ</td><td>2.4</td><td>5.4</td><td>5.7</td></tr>
<tr><td>35.</td><td>Նավթամթերք, մգ/լ</td><td>0.000</td><td>0.000</td><td>0.000</td></tr>
<tr><td>36.</td><td>Կախյալ մասնիկներ, մգ/լ</td><td>8.8</td><td>9.6</td><td>4.8</td></tr>
<tr><td>37.</td><td>Չոր մնացորդ, մգ/լ</td><td>172</td><td>406</td><td>428</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Ստորերկրյա ջրեր</td><td colspan="5">Կիրառելի չէ</td></tr>
<tr><td>Մթնոլորտային օդ</td><td>Երկրաբանական ուսումնասիրությունների համար հատկացված տարածք</td><td>Փոշի (PM 2.5, PM 10),</td><td>Գործիքային չափում</td><td>Շաբաթական մեկ անգամ</td><td>Փոշու մասնիկների մշտադիտարկման եռամսյակային միջինացված արդյունքները
<table>
<tr><th>Դիտակետի անվանում</th><th>Pm 2.5</th><th>Pm 10</th></tr>
<tr><td>D-1</td><td>0.008</td><td>0.073</td></tr>
<tr><td>D-2</td><td>0.009</td><td>0.04</td></tr>
<tr><td>D-3</td><td>0.01</td><td>0.052</td></tr>
<tr><td>D-4</td><td>0.08</td><td>0.039</td></tr>
<tr><td>D-5</td><td>0.007</td><td>0.095</td></tr>
<tr><td>D-6</td><td>0.01</td><td>0.044</td></tr>
<tr><td>D-7</td><td>0.012</td><td>0.055</td></tr>
<tr><td>D-8</td><td>0.009</td><td>0.041</td></tr>
<tr><td>D-9</td><td>0.014</td><td>0.064</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Հողային ծածկույթ</td><td>Երկրաբանական ուսումնասիրությունների համար հատկացված տարածք</td><td>- հողերի քիմիական կազմը (pH, կատիոնափոխանակման հատկությունները,</td><td>Նմուշառում, նմուշի լաբորատոր հետազոտություն</td><td>Տարեկան մեկ անգամ</td><td>Ներկայացվել է 2023 թվականի 3-րդ եռամսյակի հաղորդման մեջ</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>Մշտադիտար-կումների օբյեկտը</th><th>Մշտադիտարկումների վայրը</th><th>Ցուցանիշը</th><th>Մշտադիտար-կումների տեսակը</th><th>Հաճախա-կանությունը</th><th>Արդյունքը</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td>էլեկտրահաղորդականության հատկանիշներ, մետաղների պարունակությունը՝ Fe, Ba, Mn, Zn, Sr, B, Cu, Mo, Cr, Co, Hg, As, Pb, Ni, V, Sb, Se),
- հողերի կազմաբանությունը՝ կավի պարունակությունը, բաշխումն ըստ մասնիկների չափերի, ջրակլանումը, ծակոտկենությունը,
- հումուսի պարունակությունը,
- հողերում
- նավթամթերքների պարունակությունը</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Վայրի բնություն, կենսամիջավայր, կարմիր գրքում ընդգրկված, էնդեմիկ տեսակներ</td><td>Երկրաբանական ուսումնասիրությունների համար հատկացված տարածքի հարակից տարածքներ</td><td>տարածքին բնորոշ վայրի բնության ներկայացուցիչների քանակ, աճելավայրերի և ապրելավայրերի տարածք, պոպուլյացիայի փոփոխություն</td><td>Հաշվառում, Նկարագրություն, Քարտեզագրում</td><td>Տարեկան մեկ անգամ</td><td>Արդյունքները ներկայացված են Հավելված 1-ում</td></tr>
<tr><td>Աղմուկ և թրթռում</td><td>Երկրաբանական ուսումնասիրությունների համար հատկացված տարածք</td><td>Աղմուկի մակարդակ</td><td>Գործիքային չափում</td><td>Շաբաթական մեկ անգամ</td><td>Աղմուկի մշտադիտարկման եռամսյակային միջինացված արդյունքները
<table>
<tr><th>Դիտակետի անվանում</th><th>Աղմուկի չափման առավելագույն արդյունքները, դԲ</th><th>Աղմուկի չափման միջինացված արդյունքները, դԲ</th></tr>
<tr><td>N-1</td><td>71.4</td><td>57.6</td></tr>
<tr><td>N-2</td><td>75.5</td><td>58.9</td></tr>
<tr><td>N-3</td><td>69.1</td><td>47.8</td></tr>
</table></td></tr>
</table>

Մշտադիտարկումների օբյեկտը	Մշտադիտարկումների վայրը	Ցուցանիշը	Մշտադիտարկումների տեսակը	Հաճախականությունը	Արդյունքը		
					N-4	72.7	64.3
					N-5	63.6	54.0
					N-6	67.9	50.7
					N-7	74.3	62.5
					N-8	78.0	59.2
					N-9	75.6	61.8
Ոչ վտանգավոր թափոններ	Կիրառելի չէ						
Վառելանյութի պահեստարաններ	Կիրառելի չէ						
Ցիանային լուծույթների օգտագործման հետ կապված ենթակառուցվածքներ	Կիրառելի չէ						

Մշտադիտարկումների իրականացման կետերի քարտեզ-սխեմա

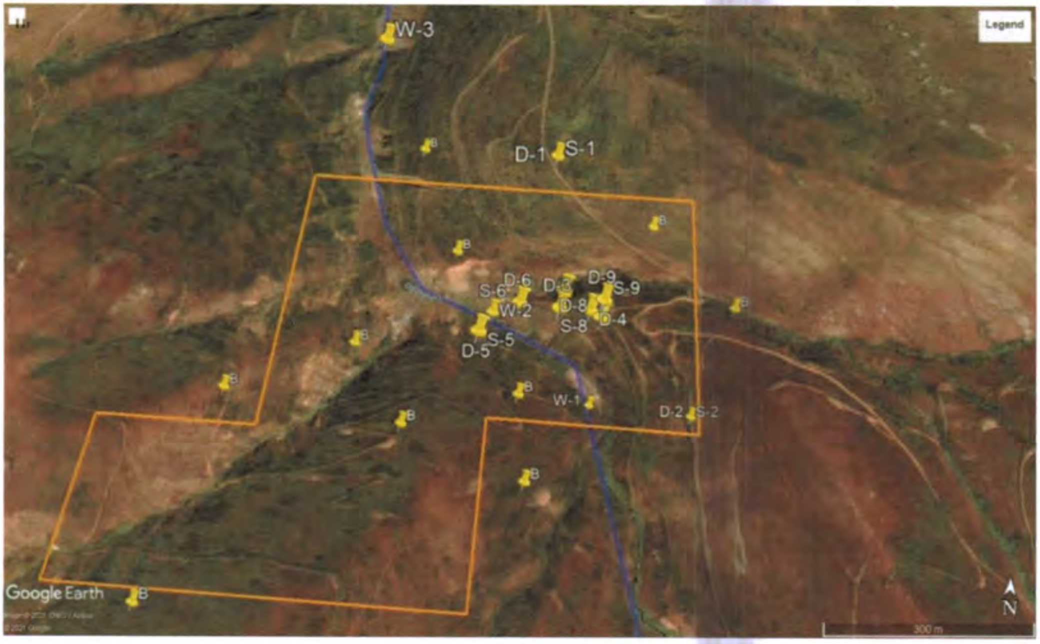

D-Փոշու մոնիթորինգի դիտակետեր
S-Հողի մոնիթորինգի դիտակետեր
W-Մակերևութային ջրի (Կիշկոշտ գետ) մոնիթորինգի դիտակետեր
B-Կենսաբազմազանության մոնիթորինգի դիտակետեր

Տեղեկատվությունը ներկայացրեց՝

«Էն Էռ Էմ (Նեյչրլ Ռիսորս Մենջմենթ)» ՓԲԸ, ՀՀ ք. Երևան, 011770707, info@nrm.am
(գտնվելու և գործունեության իրականացման վայրը, հեռախոսահամարը, կայքը, էլեկտրոնային հասցեն՝ առկայության դեպքում)

Ղեկավար՝

Սամվել Իվանյան
գլխավոր տնօրեն
(պաշտոնը, անունը, ազգանունը)

(ստորագրությունը, ամիսը, ամսաթիվը, տարեթիվը)

18.01.2024թ.

Հավելված 1

Կենսաբազմազանության մշտադիտարկման արդյունքներ

«Բիոգեոտեխ» ՍՊԸ

«Էն Էռ Էմ (Նեյչրլ Ռիսորս Մենեջմենթ)» ՓԲ ընկերությանը երկրաբանական ուսումնասիրության իրավունքով հատկացված տարածքում կենսաբազմազանության ուսումնասիրություն

«Բիոգեոտեխ» ՍՊԸ տնօրեն Գարեգին Սևոյան

Հեռ.: +374 93 38 52 21

E-mail: armbiosevoyan@yahoo.com

«ԲԻՈԳԵՈՏԵԽ» "BIOGEOTECH" "БИОГЕОТЕХ" 01264451

ԵՐԵՎԱՆ
2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ 3

1. ԲՈՒՅՍԵՐ 4

2. ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐ 32

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ըստ 2023 թ.-ին «Էն Էռ Էմ» ՓԲ ընկերության և «Բիոգեոտեխ» ՍՊ ընկերության միջև կնքված պայմանագրի, իրականացվել են կենսաբազմազանության ուսումնասիրություններ «Էն Էռ Էմ (Նեյչրլ Ռիսորս Մենեջմենթ)» ՓԲ ընկերությանը երկրաբանական ուսումնասիրության իրավունքով հատկացված տարածքում, որոնց հիման վրա կազմվել է հաշվետվություն:

Աշխատանքի ընթացքում իրականացվել է էկոհամակարգերի կենսաբազմազանության ինվենտարիզացիա (գույքագրում):

Կենսաբազմազանության ինվենտարիզացիայի համար իրականացվել է գիտահետազոտական արշավ դեպի հետազոտվող տարածք: Դաշտային աշխատանքների ժամանակ հետազոտվել են բույսերի և կենդանիների տարածվածությունը, կատարվել է փաստացի վիճակի գնահատում, ինչպես նաև հավաքվել են նյութեր հետագա վերլուծությունների համար: Յուրաքանչյուր տեղամաս հետազոտվել է բուսաբանի և կենդանաբանի կողմից: Տվյալների հավաքը ներառել է բնակատեղի բնութագիրը, GPS տվյալների գրանցումը, կենդանիների և բույսերի տեսակների լուսանկարումը: Կատարված հետազոտությունների տվյալները համեմատվել են նույն տարածքում կատարված նախորդ ուսումնասիրությունների և ՀՀ Կարմիր գրքի հետ:

Երթուղային հաշվարկների ժամանակ գրանցվել են կենդանիների անմիջական հանդիպումները, դրանց հետքերի (հողի, ավազի վրա, սննդառության հետ կապված), թաքստոցների, բների և կենսագործունեության արգասիքների առկայությունը: Երկկենցաղների և թռչունների դիտարկումն իրականացվել է նաև ըստ նրանց արձակած ձայների:

Ստացված տվյալների հիման վրա ներկայացվել են եզրակացություններ և առաջարկություններ:

Աշխատանքի հիմքում դրված են եղել ՀՀ օրենսդրական պահանջները, այդ թվում՝ ՀՀ Սահմանադրություն, ՀՀ Կարմիր գիրք, ՀՀ Օրենքը կենդանական աշխարհի մասին, ՀՀ Օրենքը Բուսական աշխարհի մասին, իրավական այլ ակտեր, որոնցով կարգավորվում է գործունեության ոլորտը, ինչպես նաև միջազգային կոնվենցիաներ, որոնք ստորագրել է Հայաստանի Հանրապետությունը:

1. ԲՈՒՅՍԵՐ

2023թ. մայիս ամսին Դաստակերտի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրի վերագնահատման նպատակով երկրաբանական ուսումնասիրության համար հատկացված 50 հա տարածքում (Նկար 1) մեր կողմից կատարվել է ֆլորայի և բուսականության ուսումնասիրություն: Տարածքը գտնվում է Բարգուշատի լեռնաշղթայի հյուսիսային մակրոլանջերին, 1850-2150 մ բարձրությունների վրա, ՀՀ Սյունիքի մարզի Սիսիան համայնքի Դաստակերտ քաղաքի շրջակայքում (Նկար 2-7)՝

Նկար 1. Երկրաբանական ուսումնասիրությունների համար հատկացված տարածքը

Ֆլորայի և բուսականության ներկա վիճակի հետազոտման նպատակով կատարվել է ֆլորայի տեսակների գրանցում և բուսատեսակների հավաք (հավաքվել են հերբարիումների մոտ 200 թերթ, կատարվել են ֆոտոլուսանկարներ), լաբորատոր պայմաններում տեսակների կազմը լրացնելու նպատակով:

Տվյալների վերլուծության ժամանակ օգտագործվել են Ա.Ի. Տոլմաչովի (1941, 1970) և Լ.Ի. Մալիշևի (1975, 1987) առաջադրած ֆլորայի քանակական վերլուծության մեթոդները: Տեսակների վերաբերյալ տվյալների աղբյուր են հանդիսացել նաև Հայաստանի ֆլորայի 11 հատորները (Флора Армении, 1954-2009), ՀՀ Բույսերի Կարմիր գիրքը (2010): Բույսերի գիտական անվանումները ճշտվել են ըստ Ս. Չերեպանովի մեթոդական ձեռնարկի (Черепанов, 1995):

Աշխարհագրական կոորդինատները ֆիքսվել են Garmin-2 GPS սարքով, տվյալները վերցված են կոորդինատների տասնորդական համակարգով՝ հետագայում էլեկտրոնային քարտեզների վրա հեշտացված կերպով մուտքագրելու նպատակով: Հետազոտվող տարածքում մարշրուտային մեթոդով կատարվել են բուսականության

նկարագրություն և բուսատեսակների հերբարիումային հավաքներ, տվյալ սեզոնի ֆլորայի կազմը բացահայտելու նպատակով:

Ստեղծվել է բուսատեսակների տվյալների բազա, որում ընդգրկվել են բույսերի տեսակային կազմը, տարածումը ուսումնասիրված հատվածներում, տեսակների կենսաձևերը, «Կարմիր գրքում» ընդգրկվածությունը, էնդեմիզմը, պատկանելիությունը ռելիկտներին և գիտական ու տնտեսական նշանակությունը:

Նկար 2, 3. Դաստակերտի ուսումնասիրվող տարածքները

Նկար 4, 5. Դաստակերտի ուսումնասիրվող տարածքները

Նկար 6, 7. Դաստակերտի ուսումնասիրվող տարածքները

Բուսականությունը

Հանքավայրի ուսումնասիրվող տարածքը բուսաշխարհագրական տեսակետից պատկանում է Բորեալ ֆլորիստիկ ենթաթագավորության Ցիրկումբորեալ գավառի Կովկասյան ենթագավառի Զանգեզուրի ֆլորիստիկ շրջանին (Թախտաջյան, 1978): Ուսումնասիրվող հատվածների բուսականությունն ունի արտահայտված քսերո-մեզոֆիլ, մեզո-քսերոֆիլ և մեզոֆիլ բնույթ՝ յուրահատուկ են տափաստանները, մարգագետնատափաստանները, մարգագետինները, ինչպես նաև գետամերձ բուսականությունը: Տարածքում տեղ-տեղ արտահայտված է թփուտային, ժայռային և քարացրոնային բուսականությունը: Ֆոնային բուսատեսակները համեմատաբար քիչ են, ֆլորան հիմնականում տարախոտային է: Ուսումնասիրվող տարածքում խիտ անտառներ չկան, բնափայտավոր բուսատեսակները արտահայտված են գիհու, սալորենու, տանձենու, ազնու, մասրենու, տրագականթային գազերի և այլ նոսր աճող ծառերի, թփերի ու կիսաթփերի բուսուտներով (Նկար 2-13):

Խոնավ վայրերում, հոսող ջրերի մեջ աճում են Ֆոնտինալիս և Մարշանցիա մամուռները իսկ Աբիեթինելլա մամուռը տափաստանների և մարգագետինների չոր և կիսաչոր միջավայրերի բնակիչ է (Նկար 14-16):

Նկար 8, 9. Ուսումնասիրվող տարածքի ծառաթփային բուսականությունը

Նկար 10-11. Ուսումնասիրվող տարածքի ծառաթփային բուսականությունը

Նկար 12-13 Տափաստանամարգագետնային բուսականությունը

Նկար 14. Ուսումնասիրվող տարածքի տափաստանային բուսականությունը Abietinella abietina մամուռի բուսուտներով

Նկար 15-16. Ուսումնասիրվող տարածքի ջրային բուսականությունը (*Fontinalis antipyretica, Marchantia polymorpha*)

Ուսումնասիրվող տարածքի ֆլորան

Կարգաբանական վերլուծություն

Ուսումնասիրվող տարածքից 2023թ. մայիս ամսին հավաքվել է մոտ 200 թերթ հերբարիում: Բուսատեսակների որոշումները հիմնականում կատարվել են տեղում՝ դաշտային պայմաններում, հերբարիումների հավաքների, ֆոտոլուսանկարների, ինչպես նաև գրականության հիման վրա:

Որոշվել են 275 տեսակ բարձրակարգ բույսեր, որոնք պատկանում են 177 ցեղի, 54 ընտանիքի, 7 դասի, 5 բաժնի (Մամռանմաններ, Պտերանմաններ, Ձիաձետանմաններ, Մերկասերմեր, Ծածկասերմեր /Միաշաքիլավորներ, Երկշաքիլավորներ/): Նշված բարձրակարգ բույսերը բաժանվում են ոչ անոթավոր բարձրակարգ բույսերի (երեք ընտանիք, երեք ցեղ, երեք տեսակ) և անոթավոր բարձրակարգ բույսերի (51 ընտանիք, 174 ցեղ, 272 տեսակ): Ոչ անոթավոր բարձրակարգ բույսերից են Մամռանմանների ներկայացուցիչներ Ֆոնտինալիսը, Աբիեթինելլան և Մարշանցիան (Աղյուսակ 1, 2):

Աղյուսակ

Դաստակերտի ուսումնասիրվող տարածքների ֆլորայի կազմը

Տաքսոն
ԲԱՐՁՐԱԿԱՐԳ ԲՈՒՅՍԵՐ
BRYOPHYTA - ՄԱՄՌԱՆՄԱՆՆԵՐ
Marchantiaceae - Մարշանցիազգիներ
Marchantia polymorpha L. – Մարշանցիա տարաձև
Fontinalaceae - Ֆոնտինալազգիներ
Fontinalis antipyretica Hedw. – Ֆոնտինալիս հակահրդեհային
Thuidiaceae - Թուիդիազգիներ
Abietinella abietina (Hedw.) Fleisch. – Աբիեթինելլա աբիեթինա
EQUISETOPHYTA - ՁԻԱՁԵՏԵՐ
Equisetaceae - Ձիաձետազգիներ
Equisetum arvense L. - Ձիաձետ դաշտային
Equisetum ramosissimum Dsf. - Ձիաձետ ճյուղավոր
PTEROPHYTA - ՊՏԵՐՆԵՐ
Aspleniaceae -Ասպլենազգիներ
Asplenium septentrionale (L.) Hoffm. - Ասպլեն հյուսիսային
Asplenium trichomanes L. - Ասպլեն մազանման
Dryopteridaceae - Վահանապտերազգիներ
Dryopteris filix-mas (L.) Shott. - Վահանապտեր արական
GYMNOSPERMAE - ՄԵՐԿԱՍԵՐՄԵՐ
Cupressaceae - Նոճազգիներ
Juniperus oblonga Bieb. - Գիհի երկարատերև
ANGIOSPERMAE - ԾԱԾԿԱՍԵՐՄԵՐ
Alliaceae - Սոխազգիներ
Allium atroviolaceum Boiss. - Սոխ մուգ մանուշակագույն
Allium pseudostrictum Albov - Սոխ կեղծ ցցված
Allium schoenoprasum L. - Սոխուկ
Amaranthaceae - Հավակատարազգիներ
Amaranthus retroflexux L. - Հավակատար սովորական
Apiaceae - Հովանոցազգիներ
Astrodaucus orientalis (L.) Drude - Աստղազազար արևելյան
Chaerophyllum aureum L. - Շուշանբանջար ոսկեզօծ
Eryngium billardieri Delaroche - Երնջնակ Բիլարդեի

Falcaria vulgaris Bernh. - Սիբեխ սովորական
Heracleum schelkovnikovii Woronow - Բալդրղան Շելկովնիկովի
Prangos ferulacea (L.) Lindl. - Պրանգոս նարդեսանման
Asteraceae - Բարդածաղկավորներ
Achillea millefolium L. - Հազարատերևուկ սովորական
Aetheopappus pulcherrimus (Willd.) Cass. - Երկնափուփուլ գեղեցկագույն
Anthemis iberica Bieb. - Անթեմ իբերիական
Anthemis triumfettii (L.) All. - Անթեմ Տրիումֆետիի
Arctium lappa L. - Կռծոծ, Կռատուկ երեսնակ
Artemisia absinthium L. - Օշինդր դառը
Artemisia splendens Willd. - Օշինդր փայլուն
Carduus nutans L. - Տատասկափուշ խոնարհված
Centaurea cheiranthifolia Willd. - Տերեփուկ դեղնամանուշակագույն
Centaurea depressa Bieb. - Տերեփուկ սեղմված
Centaurea salicifolia Bieb. - Տերեփուկ ուռատերև
Centaurea solstitialis L. - Տերեփուկ արևային
Cichorium intybus L. - Եղերդակ, Ճարճատուկ սովորական
Cirsium aduncum Fisch. et C.A. Mey. ex DC. - Գեղավեր, Տատասկ կեռանման
Cirsium echinus (Bieb.) Hand.-Mazz. - Գեղավեր, Տատասկ ասեղնավոր
Cirsium obvallatum (Bieb.) Fisch. - Գեղավեր, Տատասկ պարուրված
Cirsium tomentosum C.A. Mey. - Գեղավեր, Տատասկ թաղիքավոր
Cousinia cynaroides (Bieb.) C.A. Mey. - Խոզանափուշ կանգկուրանման
Cousinia gigantolepis Rech. fil. - Խոզանափուշ խոշորաթեփուկ
Crepis foetida L. - Ջամբյուղախոտ գարշահոտ
Crepis sahendi Boiss et Buhse - Ջամբյուղախոտ սահենդյան
Doronicum oblongifolium DC. - Դարունաճ, Դորոնիկում երկարատերև
Echinops pungens Trautv. - Թոփփուշ, Ոզնագլխիկ փշոտ
Echinops sphaerocephalus L. - Թոփփուշ, Ոզնագլխիկ գնդագլխիկավոր
Erigeron acer L. - Գարնանաթարամ կծու
Erigeron venustus Botsch. - Գարնանաթարամ գեղեցիկ
Grossheimia macrocephala (Muss.-Puschk. ex willd.) Sosn. et Takht. - Գրոսհեյմիա խոշորագլուխ
Helichrysum graveolens (Bieb.) Sweet - Անթառամ բուրավետ
Helichrysum plicatum DC. - Անթառամ ծալքավոր
Hieracium cymosum L. - Ճուռակախոտ հովանոցանման

Hieracium murorum L. - Ճուռակախոտ ժայռային
Hieracium pilosella L. - Ճուռակախոտ մազմզոտ
Hieracium umbellatum L. - Ճուռակախոտ հովանոցավոր
Hieracium virosum Pall. - Ճուռակախոտ թունավոր
Inula helenium L. - Կղմուխ մեծ
Inula oculus-christi L. - Կղմուխ ակնավոր
Lactuca serriola L. - Մառոլ, Հազար, Կաթնուկ կողմնացույց
Lapsana grandiflora Bieb. - Խարբուկ խոշորածաղիկ
Leontodon hispidus L. - Առյուծատամ խոզանավոր
Picris hieracioides L. - Գինեղեզ, Դառնիճ ճուռակախոտանման
Podospermum meyeri C. Koch. - Սերմնոտուկ Մեյերի
Scorzonera rigida Auch. ex DC. - Խինձ կոշտ
Senecio integrifolius (L.) Clairv. - Հալևորուկ ամբողջատերև
Solidago virgaurea L. - Ոսկեշիվ սովորական
Tanacetum balsamitoides (Nabel.) Chandjian - Տարկավան, Լվածաղիկ բալզամակիրանման
Tanacetum chiliophyllum (Fisch. et C.A. Mey. ex DC.) Sch. Bip. - Տարկավան, Լվածաղիկ հազարատերև
Tanacetum parthenium (L.) Sch. Bip. - Տարկավան, Լվածաղիկ կուսատերև
Taraxacum bessarabicum (Hornem.) Hand.-Mazz. - Խատուտիկ բեսարաբիական
Taraxacum montanum (C.A. Mey.) DC. - Խատուտիկ լեռնային
Taraxacum stevenii DC. - Խատուտիկ Ստեվենի
Tragopogon reticulatus Boiss. et Huet - Այծեմորուս, Սինձ ցանցավոր
Xeranthemum squarrosum Boiss. - Չորաբույս, Անմեռուկ չռված
Boraginaceae -Գաղտրիկազգիներ
Cerinthe minor L. - Մոմախոտ փոքր
Echium vulgare L. - Իժախոտ սովորական
Myosotis alpestris F.W. Schmidt. - Անմոռուկ ալպեստրիս
Myosotis sylvatica Ehrh. ex Hoffm. - Անմոռուկ անտառային
Onosma setosa Ledeb. - Իշհոտոտ խոզանավոր
Brassicaceae - Խաչածաղկավորներ
Alyssum desertorum Stapf. - Վառվռուկ անապատային
Alyssum persicum Boiss. - Վառվռուկ պարսկական
Alyssum tortuosum Waldst. et Kit. ex Willd. - Վառվռուկ, Փարա-փարա-ավել
Arabis caucasica Schlecht. - Արաբախոտ կովկասյան

Capsella bursa-pastoris (L.) Medik. - Ծտապաշար, Հովվամաղախ
Draba bruniifolia Stev. - Ճարտարուկ ծործորակատերն
Erysimum gelidum Bunge - Զազախոտ սառը
Lepidum latifolium L. - Նվարդակ լայնատերև
Nasturtium officinale R. Br. - Ջրկոտեմ դեղատու
Thlaspi arvense L. - Շնկոտեմ դաշտային
Thlaspi perfoliatum L. - Շնկոտեմ թափանցված
Campanulaceae - Զանգակազգիներ
Campanula aucheri A. DC. - Զանգակ Օշեի
Campanula glomerata L. subsp. caucasica (Trautv.) Oganesian - Զանգակ
Campanula stevenii Bieb. subsp. stevenii - Զանգակ Ստևենի
Caprifoliaceae - Ցախակեռասազգիներ
Viburnum lantana L. - Գերիմաստի
Caryophyllaceae - Մեխակազգիներ
Cerastium elbrusense Boiss. - Ճոճռուկ էլբրուսի
Dianthus cretaceus Adams - Մեխակ կավճային
Arenaria gypsophiloides L. - Որմնաբույս սապնարմատանման
Gypsophila tenuifolia Bieb. - Սապնարմատ նեղատերև
Minuartia imbricata (Bieb.) Woronow - Մինուարցիա կղմինդրաձև
Silene caucasica (Bunge) Boiss. - Ծվծվուկ կովկասյան
Silene ruprechtii Schischk. - Ծվծվուկ Ռուպրեխտի
Chenopodiaceae - Թելուկազգիներ
Atriplex turcomanica F. et M. - Թալ թուրքմենական
Chenopodium album L. - Թելուկ սպիտակ /կամ սովորական/
Chenopodium foliosum Aschers. - Թելուկ բազմատերև
Colchicaceae - Շնդեղազգիներ
Merendera trigyna (Steven ex Adam) Stapf - Խլոպուզ, Ձնծաղիկ եռավարսանդ
Convolvulaceae - Պատատուկազգիներ
Convolvulus arvensis L. - Պատատուկ դաշտային
Crassulaceae - Թանձրատերևազգիներ
Sedum caucasicum (Grossh.) A. Bor. - Թանթռնիկ կովկասյան
Sedum oppositifolium Sims. - Թանթռնիկ հակադրատերև
Sempervivum transcaucasicum Muirhead - Գառանդմակ անդրկովկասյան
Cucurbitaceae - Դդմազգիներ
Bryonia alba L. - Լոշտակ սպիտակ

Cuscutaceae - Գաղձազգիներ	
Cuscuta cesattiana Bertol. - Գայլխոտ, Գաղձ Ցեզատի	
Cyperaceae - Բոշխազգիներ	
Carex supina Willd. ex Wahlenb. - Բոշխ կարճահասակ	
Scirpus sylvaticus L. - Շամբի անտառային	
Dipsacaceae - Ակքանազգիներ	
Cephalaria gigantea (Ledeb.) Bobr. - Ջիվան հսկայական	
Scabiosa bipinnata C. Koch - Քոսքուկ կրկնափետրաձև	
Scabiosa caucasica Bieb. - Քոսքուկ կովկասյան	
Euphorbiaceae - Իշակաթնուկազգիներ	
Euphorbia helioscopia L. - Իշակաթնուկ արևատես	
Euphorbia iberica Boiss. - Իշակաթնուկ վրացական /իբերիական/	
Euphorbia sequierana Neck. - Իշակաթնուկ Սեգիերի	
Fabaceae - Լոբազգիներ	
Anthyllis vulneraria L. - Վիրախոտ վիրավորված	
Astracantha aurea (Willd.) Podlech - Գազ ոսկեզօծ	
Astragalus incertus Ledeb. - Գազ անորոշ	
Astracantha microcephalus Willd. - Գազ մանրագլխիկ	
Astragalus polygala Pall. - Գազ կաթնախոտի	
Lathyrus cyaneus (Stev.) C. Koch - Տափոլոռ	
Lathyrus miniatus Bieb. ex Stev. - Տափոլոռ զինջարակագույն	
Lotus caucasicus Kuprian. ex Juz. - Եղջերառվույտ կովկասյան	
Medicago grandiflora (Grossh.) Vass. - Առվույտ խոշորածաղիկ	
Medicago sativa L. - Առվույտ ցանովի	
Melilotus officinalis (L.) Pall. - Իշառվույտ դեղատու	
Oxytropis albana Stev. - Գառնառվույտ ալբանական	
Securigera varia (L.) Lassen subsp. hirta (Bunge ex Boiss.) Czer. – Քարառվույտ երփներանգ	
Trifolium alpestre L. - Երեքնուկ ալպյան	
Trifolium ambiguum M. Bieb. - Երեքնուկ նման	
Trifolium canescens Willd. - Երեքնուկ ալեհեր	
Trifolium pratense L. var geniculatum R. et F. - Երեքնուկ մարգագետնային	
Trifolium repens L. - Երեքնուկ սողացող	
Trifolium trichocephalum Bieb. - Երեքնուկ մազմզոտագլուխ	
Vicia alpestris Stev. - Գյուլուլ, Վիկ լեռնային	

Vicia sativa L. - Գյուլուլ, Վիկ ցանովի
Vicia tenuifolia Roth - Գյուլուլ, Վիկ նեղատերև
Fumariaceae - Ծխաբույսազգիներ
Fumaria schleicheri Soy.-Willem. - Ծխաբույս, Տերուկ Շլեխտերի
Gentianaceae - Բոցազգիներ
Gentiana cruciata L. - Օձի դեղ, Բոց խաչաձադիկ
Gentiana gelida Bieb. - Օձի դեղ, Բոց ցրտակայուն
Gentiana pontica Soltok. - Օձի դեղ, Բոց պոնտական
Gentiana septemfida Pall. - Օձի դեղ, Բոց յոթաբաժան
Geraniaceae - Խորդենազգիներ
Erodium cicutarum (L.) L'Her. - Ճայկտուց խնդամոլային
Geranium sylvaticum L. - Խորդենի անտառային
Hyacinthaceae - Հակինթազգիներ
Muscari neglectum Guss. - Պապլոր չնկատված
Ornithogalum montanum Cirillo - Սպիտակ բանջար, Աստղաշուշան լեռնային
Puschkinia scilloides Adam - Պուշկինիա մկնասոխանման
Scilla armena Grossh. - Մկնասոխ հայկական
Hypericaceae - Արոհունդազգիներ
Hypericum perforatum L. - Արոհունդ խոցված
Iridaceae - Հիրիկազգիներ
Iris imbricata Lindl. - Հիրիկ կղմինդրային
Juncaceae - Կնյունազգիներ
Juncus effusus L. - Կնյուն բաժանված
Juncus filiformis L. - Կնյուն թելանման
Juncus inflexus L. - Կնյուն կռացած
Luzula spicata (L.) DC. - Փայլուկ հասկավոր
Luzula stenophylla Steud. - Փայլուկ նեղատերև
Lamiaceae - Շրթնածաղկավորներ
Ajuga chia Schreb. - Ճանկխոտ հիոսական
Ajuga genevensis L. - Ճանկխոտ ժնևյան
Ballota nigra L. - Պրասխ սև
Betonica orientalis L. - Թթվիճ արևելյան
Lamium album L. - Խուլ եղինջ սպիտակ
Leonurus cardiaca L. - Առյուծագի սովորական
Mentha longifolia (L.) Huds. - Անանուխ, Դաղձ երկարատերև

Nepeta betonicifolia C.A. Mey. - Կատվաղաձ կասարոնատերև
Nepeta grandiflora Bieb. - Կատվաղաձ խոշորածաղիկ
Nepeta mussinii Spreng. - Կատվաղաձ Մուսինի
Origanum vulgare L. - Խնկածաղիկ սովորական
Salvia armeniaca (Bordz.) Grossh. - Եղեսպակ հայկական
Salvia verticillata L. - Եղեսպակ օղակաձև
Scutellaria orientalis L. - Սաղավարտուկ արևելյան
Stachys atherocalyx K. Koch - Արեղախոտ քիստաբաժակ
Stachys balansae Boiss. et Kotschy ex Boiss. - Արեղախոտ Բալանզայի
Stachys lavandulifolia Vahl - Արեղախոտ փարանկամաշկատերև
Teucrium orientale L. - Լերդախոտ արևելյան
Teucrium polium L. - Լերդախոտ ալեհեր
Thymus collinus Bieb. - Ուրց բլրակային
Thymus kotschyanus Boiss. et Hohen. - Ուրց Կոչիի
Thymus transcaucasicus Ronn. - Ուրց անդրկովկասյան
Ziziphora biebersteiniana (Grossh.) Grossh. - Ուրցաղաձ Բիբերշտեյնի
Ziziphora rigida (Boiss.) Stapf - Ուրցաղաձ կոշտ
Liliaceae - Շուշանազգիներ
Gagea confusa A. Terracc. - Սագասոխուկ անորոշ
Malvaceae - Փիփերթազգիներ
Malva neglecta Wallr. - Մոլոշ, Փիփերթ արհամարհված
Onagraceae - Ապուզանազգիներ
Epilobium hirsutum L. - Ապուզան թավոտ
Orchidaceae - Խոլորձազգիներ
Dactylorhiza urvilleana (Steud.) H. Baumann et Kunkele - Դակտիլորիզ Ուրվիլի
Orchis mascula (L.) L. - Խոլորձ արական
Papaveraceae - Կակաչազգիներ
Papaver fugax Poir. - Կակաչ թռչող
Papaver orientale L. - Կակաչ արևելյան
Plantaginaceae - Ջղախոտազգիներ
Plantago atrata Hoppe - Ջղախոտ, Եզան լեզու սևացող
Plantago major L. - Ջղախոտ, Եզան լեզու մեծ
Poaceae - Հացազգիներ
Agrostis capillaris L. - Դաշտախոտուկ, Ագրխոտուկ մազանման
Agrostis gigantea Roth - Դաշտախոտուկ, Ագրխոտուկ հսկայական

Alopecurus aequalis Sobol. - Աղվեսախոտ, Աղվեսագի հարթ
Alopecurus aucheri Boiss. - Աղվեսախոտ, Աղվեսագի Օշեի
Anthoxanthum odoratum L. - Խմրախոտ բուրավետ
Avena fatua L. - Խրբուկ, Վարսակ դատարկ, Վ. պոչուկ
Briza elatior L. - Դողդողուն բարձր
Bromopsis erecta (Huds.) Fourr. - Բրոմոպսիս ուղիղ
Bromopsis villosula (Steud.) Holub - Բրոմոպսիս
Bromus scoparius L. - Ցորնուկ հուրանավոր
Bromus squarrosus L. - Ցորնուկ չռված
Catabrosa aquatica (L.) P. Beauv. - Կատաբրոզա ջրային, Ջրազնկոր
Catabrosella calvertii (Boiss.) Czerep. - Կատաբրոզելլա Կալվերտի
Dactylis glomerata L. - Ոզնախոտ հավաքված
Deschampsia cespitosa (L.) P. Beauv. - Մարգագետնախոտ, Դեշանախոտ ճմային
Elytrigia trichophora (Link) Nevski - Ձաիր, Սեզ մազակիր
Eremopoa songarica (Schrenk) Roshev. - Անապատավլուկ ջունգարական
Festuca pratensis Huds. - Շյուղախոտ մարգագետնային
Festuca valesiaca Gaudin - Շյուղախոտ վալլիսյան
Festuca karabaghensis Musajev - Շյուղախոտ
Helictotrichon adjaricum (Albov) Grossh. - Տիվարսակ աջարական
Helictotrichon pubescens (Huds.) Besser - Տիվարսակ խավոտ
Hordeum bulbosum L. - Գարի սոխուկավոր
Hordeum violaceum Boiss. et Huet - Գարի մանուշակագույն
Koeleria albovii Domin subsp. albovii - Բարակոտնուկ Ալբովի
Milium schmidtianum K. Koch - Վայրի կորեկ Շմիդտի
Phalaroides arundinacea (L.) Rauschert - Երկծոպիկ եղեգանման
Phleum nodosum L. - Սիզախոտ
Phleum phleoides (L.) H. Karst. - Սիզախոտ սիզախոտանման
Phragmites australis (Cav.) Trin. ex Steud. - Եղեգ հարավային, Եղեգ սովորական
Poa angustifolia L. - Արոտածիլ, Հուրանախոտ, Դաշտավլուկ նեղատերև
Poa bulbosa L. - Արոտածիլ, Հուրանախոտ, Դաշտավլուկ սոխուկավոր
Poa longifolia Trin. - Արոտածիլ, Հուրանախոտ, Դաշտավլուկ երկարատերև
Sesleria phleoides Steven ex Roem. et Schult. - Սեսլերիա սիզախոտանման
Stipa pennata L. - Սմբուլ, Փետրախոտ փետրավոր
Zingeria pisidica (Boiss.) Tutin - Ցինգերիա պիսիդիական
Polygonaceae - Մատիտեղազգիներ

Bistorta carnea (C. Koch) Kom. – Մատիտեղ մանդիկ
Oxyria digyna (L.) Hill - Թթվախոտ զսպանակավոր
Polygonum alpinum All. - Մատիտեղ լեռնային
Polygonum aviculare L. - Մատիտեղ ճնճղուկի
Rumex acetoselloides Bal. - Ավելուկ ավելուկանման
Rumex crispus L. - Ավելուկ գանգուր
Primulaceae - Գնարբուկազգիներ
Primula macrocalyx Bunge - Գնարբուկ խոշորաբաժակ
Ranunculaceae - Գորտնուկազգիներ
Caltha polypetala Hochst. - Ոսկեծաղիկ բազմածաղկաթերթային
Thalictrum minus L. - Քնձմնձուկ փոքր
Rhamnaceae - Դժնիկազգիներ
Rhamnus cathartica L. - Դժնիկ լուծողական
Rosaceae - Վարդազգիներ
Agrimonia eupatoria L. - Երեսնակ սովորական
Alchemilla diversipes Juz. - Գայլաթաթ տարակոթուն
Alchemilla grossheimii Juz. - Գայլաթաթ Գրոսհեյմի
Alchemilla persica Rothm. - Գայլաթաթ պարսկական
Alchemilla retinervis Bus. - Գայլաթաթ ցանցաջղավոր
Cotoneaster integerrimus Medik. - Չմենի ամբողջաեզր
Cotoneaster saxatilis Pojark. - Չմենի ժայռային
Crataegus meyeri Pojark. - Ալոճ, Սզնի Մեյերի
Crataegus orientalis Pall. ex Bieb. - Ալոճ, Սզնի արևելյան
Filipendula hexapetala Gilib. - Փրփրուկ տափաստանային
Fragaria viridis (Duch.) Weston - Ելակ կանաչ
Malus orientalis Uglitzk. - Խնձորենի արևելյան
Potentilla argentea L. – Մատնունի արզենտի
Potentilla argaea Boiss. et Bal. - Մատնունի արգեա
Potentilla canescens Bess. - Մատնունի գորշավուն
Potentilla recta L. - Մատնունի բարձր
Prunus divaricata Ldb. - Սալոր, Շլոր
Pyrus caucasica Fed. - Տանձենի կովկասյան
Pyrus pseudosyriaca Gladkova x P. salicifolia Pall. - Տանձենի կեղծ-սիրիական
Pyrus salicifolia Pall. - Տանձենի ուռենատերև
Rosa iberica Stev. ex Bieb. - Մասրենի վրացական

Rosa spinosissima L. - Մասրենի առատափուշ
Rosa svanetica Crep. - Մասրենի սվանեթյան
Spiraea crenata L. - Ասպիրակ աղեղնեզր
Spiraea hypericifolia L. - Ասպիրակ արևքուրիկատերև
Rubiaceae - Տորոնազգիներ
Asperula prostrata (Adams) C. Koch - Գետնաստղ գետնատարած
Galium consanguineum Boiss. - Մակարդախոտ
Salicaceae - Ուռենազգիներ
Salix elbursensis Boiss. - Ուռենի էլբուրսյան
Salix excelsa S. G. Gmel. - Ուռենի բարձր
Salix triandra L. - Ուռենի եռառէջ
Saxifragaceae - Քարբեկազգիներ
Saxifraga cartilaginea Willd. - Քարբեկ կրճկային
Saxifraga exarata Vill. - Քարբեկ կոտրվող
Saxifraga sibirica - Քարբեկ սիբիրյան
Scrophulariaceae - Խլածաղկազգիներ
Scrophularia olympica Boiss. - Խլածաղիկ օլիմպիական
Veronica gentianoides Vahl - Բերենիկե բոգային
Solanaceae - Մորմազգիներ
Hyoscyamus niger L. - Բանգի սև
Urticaceae - Եղինջազգիներ
Urtica dioica L. - Եղինջ երկտուն
Valerianaceae - Կատվախոտազգիներ
Valeriana alliariifolia Adams - Կատվախոտ սխտորուկատերև
Violaceae - Մանուշակազգիներ
Viola arvensis Murr. - Մանուշակ դաշտային
Viola odorata L. - Մանուշակ բուրավետ

Խոշոր կարգաբանական միավորների վերլուծությունից ակնհայտ է, որ ֆլորայում գերակշռում են Ծածկասերմերը՝ որոնցից երկշաքիլավորների դասի ներկայացուցիչները կազմում են 211 տեսակ, միաշաքիլավորները ներկայացված են 55 տեսակով, պտերանմանները և մամռանմանները՝ 3-ական, ձիաձետայինները՝ 2 և մերկասերմերը՝ 1 տեսակով (Աղյուսակ 2):

Աղյուսակ 2

Դաստակերտի հետազոտվող տարածքի ֆլորայի կարգաբանական միավորները

Խոշոր կարգաբանական միավորները			Ընտանիքների քանակը	Ցեղերի քանակը	Տեսակների քանակը
Թագավորություն	Բաժին	Դաս			
Բույսեր	Մամռանմաններ	Լյարդամամուռներ	1	1	1
		Կանաչ մամուռներ	2	2	2
	Ձիաձետանմաններ	Ձիաձետայիններ	1	1	2
	Պտերանմաններ	Պտերայիններ	2	2	3
	Մերկասերմեր	Փշատերևավորներ	1	1	1
	Ծածկասերմեր	Երկշաքիլավորներ	38	132	211
		Միաշաքիլավորներ	9	38	55
ԸՆԴԱՄԵՆԸ			54	177	275

Ֆլորայի ընտանիքների դասավորվածությունը, իր ընդհանուր գծերով, բնորոշ է հնագույն միջերկրածովյան ֆլորաներին, որտեղ տեսակային բազմազանության առումով բարձր դիրք են գրավում Բարդածաղկավորների, Հացազգիների. Շրթնածաղկավորների, Վարդազգիների, Լոբազգիների, Խաչածաղկավորների և այլ ընտանիքները, որոնց բազմաձևությունը հիմնականում պայմանավորված է առաջավորասիական տարածում ունեցող տեսակներով:

Ամենաշատ տեսակներով աչքի են ընկնում Բարդածաղկավորները՝ 52 տեսակ, Հացազգիները՝ 36 տեսակ, Վարդազգիները՝ 25 տեսակ, Շրթնածաղկավորները՝ 24 տեսակ, Լոբազգիները 22 տեսակ և այլն: Ցեղային առումով ևս բազմազանությունը նկատվում է վերոնշյալ ընտանիքներում (Աղյուսակ 3):

Ամենաշատ տեսակներ պարունակում են Trifolium (6 տեսակ), Hieracium (5 տեսակ), Cirsium, Centaurea, Gentiana, Alchemilla, Potentilla (4-ական), Allium, Alyssum, Tanacetum, Taraxacum, Campanula, Euphorbia, Vicia, Juncus, Nepeta, Stachis, Thymus, Festuca, Poa, Pyrus, Rosa, Salix, Saxifraga (3-ական) և այլ ցեղեր (Աղյուսակ 1):

Ուսումնասիրվող տարածքի բնակլիմայական պայմանների համար անհամարժեք է Հովանոցազգիների (Apiaceae) ընտանիքի ցեղերի և տեսակների ցածր քանակը, որը հավանաբար պայմանավորված է տվյալ սեզոնում այս ընտանիքի տեսակների քիչ պահպանվածությամբ և տվյալ վեգետացիոն սեզոնում տարածքի անբավարար ուսումնասիրվածությամբ:

Աղյուսակ 3

Դաստակերտի հետազոտման ենթակա տարածքի ֆլորայի ամենաշատ տեսակներ պարունակող 12 ընտանիքների սպեկտրը

հ/հ	Ընտանիքներ	Տեսակների քանակը	Ցեղերի քանակը
1	Բարդածաղկավորներ-Asteraceae	52	30
2	Հացազգիներ-Poaceae	36	25
3	Վարդազգիներ-Rosaceae	25	13
4	Շրթնածաղկավորներ-Lamiaceae	24	14
5	Լոբազգիներ-Fabaceae	22	11
6	Խաչածաղկավորներ-Brassicaceae	11	8
7	Մեխակազգիներ-Caryophyllaceae	7	6
8	Հովանոցազգիներ - Apiaceae	6	6
9	Մատիտեղազգիներ - Polygonaceae	6	4
10	Գաղտրիկազգիներ - Boraginaceae	5	4
11	Կնյունազգիներ - Juncaceae	5	2
12	Բոզազգիներ - Gentianaceae	4	1

Ֆլորայի կենսաբանական սպեկտրը

Դաստակերտի հանքի ուսումնասիրվող տարածքում բույսերի տարբեր կենսաձևերը ներկայացված են հետևյալ հարաբերակցությամբ՝

Ծառեր – 10 տեսակ,

Թփեր – 12 տեսակ,

Կիսաթփեր և կիսաթփիկներ – 8 տեսակ,

Բազմամյա խոտաբույսեր – 199 տեսակ,

Երկամյաներ – 11 տեսակ,

Միամյաներ – 24 տեսակ:

Միամյա-երկամյաներ – 8 տեսակ:

Խոտաբույսերից մեկական տեսակներ ներկայացված են փաթաթվող և պարազիտ կենսաձևերով:

Ուսումնասիրվող տարածքում բազմամյա խոտաբույսերը բացարձակ մեծամասնություն են կազմում, որը բացատրվում է թե՛ տարածքի բուսականության տիպերով (լեռնատափաստաններ և մարգագետիններ) և թե՛ ուսումնասիրման սեզոնով, երբ արդեն շատ միամյաներ և որոշ երկամյա բույսեր ավարտել են իրենց զարգացման ցիկլերը:

Ծառերը քիչ քանակ են կազմում՝ հանդիպելով գլխավորապես գետակների հուների երկարությամբ և քիչ թե շատ խոնավ հյուսիսային, հյուսիս-արևմտյան ու հյուսիս-արևելյան լանջերին, երբեմն՝ քիչ թե շատ մեծ խմբավորումներով:

Թփերը և թփիկները հիմնականում նոսր ձևով հանդիպում են հետազոտվող տարածքի բոլոր հատվածներում՝ դարձյալ գերադասելով համեմատաբար խոնավ ապրելավայրերը:

Գետակների հուներում հանդիպում են մեզոֆիտ և հիդրոֆիտ միամյա և բազմամյա խոտաբույսեր:

Բուսատեսակների էկոլոգիական առանձնահատկությունները

Ինչպես ցույց են տալիս տեսակների այս կամ այն սուբստրատին հարմարողականության տվյալները՝ հետազոտվող տարածքում հանդիպող բուսատեսակները բաժանվում են հետևյալ խմբերի. քսերոֆիտներ կամ չորասերներ, քսերո-մեզոֆիտներ կամ չորախոնավասերներ, մեզոֆիտներ կամ խոնավասերներ և հիդրոֆիտներ կամ ջրասերներ:

Տարածքի բուսատեսակների զգալի մասը քսերո-մեզոֆիտներ և մեզո-քսերոֆիտներ են: Սակայն գետակների հուներում և ափերի երկարությամբ բավականին մեծ թիվ են կազմում հիդրոֆիտները:

Հայաստանի Կարմիր գրքում գրանցված տեսակները, ֆլորայի էնդեմիզմը և ռելիկտները

Դաստակերտի հանքավայրի հետազոտվող տարածքում ցուցակագրված 275 տեսակներից մեր կողմից Հայաստանի Հանրապետության Բույսերի Կարմիր գրքում գրանցված տեսակներ չեն հայտնաբերվել (Հայաստանի բույսերի Կարմիր գիրք, 2010):

Մեկ ենթատեսակ՝ Բարակոտնուկ Ալբովի (*Koeleria albovii* Domin subsp. a*lbovii*) հանդիսանում է Հայաստանի էնդեմ և մեկ տեսակ՝ Տիվարսակ աջարական (*Helictotrichon adjaricum* (Albov) Grossh.)՝ Կովկասի էնդեմ:

Շյուղախոտ վալլիսյան (*Festuca valesiaca* Gaudin) տեսակը հանդիսանում է ռելիկտային տեսակ:

Տեսակների տնտեսական նշանակությունը, ուսումնասիրվածության աստիճանը, ֆլորայի և բուսականության վիճակը

Ուսումնասիրվող տարածքում հանդիպում են մարդու համար օգտակար մի շարք բուսատեսակներ: Ըստ նախնական տվյալների՝ տարածքում որոշակի տարածում ունեն ուտելի, համեմունքային, մեղրատու, դեղատու, կերային, տեխնիկական և գեղազարդային նշանակության մի շարք տեսակներ (Նկար 17-42):

Բույսերի ուտելի, թեյի համար օգտագործվող և համեմունքային տեսակներին են պատկանում՝ Սոխուկ (*Allium schoenoprasum*), Ելակ կանաչ (*Fragaria viridis*), - Սիբեխ սովորական (*Falcaria vulgaris*), Ծտապաշար կամ Հովվամաղախ (*Capsella bursa- pastoris*), Կատվադաղձ խոշորածաղիկ (*Nepeta grandiflora*), Ուրց Կոչիի (*Thymus kotschyanus*), Շլորենի (*Prunus divaricata*), Սզնի Մեյերի (*Crataegus meyeri*), Խնձորենի արևելյան (*Malus orientalis*), Տանձենի կովկասյան (*Pyrus caucasica*), Ավելուկ գանգուր (*Rumex crispus*) և այլ տեսակներ: Սննդում օգտագործվում են այս տեսակների կոճղարմատները, ընձյուղները, պտուղները, տերևները ինչպես հում, այնպես էլ վերամշակված ձևով՝ աղցանների, թթու-մարինադների, հրուշակեղենի, ոգելից խմիչքների, թեյերի, հյութերի և այլնի պատրաստման ժամանակ:

Տարածքում քիչ չեն արժեքավոր դեղատու (Ձիաձետ դաշտային (*Equisetum arvense*), Հազարատերևուկ սովորական (*Achillea millefolium*), Ջիվան հսկայական (*Cephalaria gigantea*), Լոշտակ սպիտակ (*Bryonia alba*), Իշառվույտ դեղատու (*Melilotus officinalis*), Արոսենի խոցված (*Hypericum perforatum*), Ճարճատուկ սովորական (*Cichorium intybus*), Դժնիկ լուծողական (*Rhamnus cathartica*), Լերդախոտ ալեհեր (*Teucrium polium*), Խնկածաղիկ սովորական (*Origanum vulgare*) և այլն) բուսատեսակները:

Կուլտուրական բույսերի վայրի ազգակիցները (Սոխ կեղծ ցցված (*Allium pseudostrictum*), Վիկ լեռնային (*Vicia alpestris*), Առվույտ խոշորածաղիկ (*Medicago

grandiflora), Գարի սոխուկավոր (*Hordeum bulbosum*) և այլն) ևս բավականին տարածում ունեն ուսումնասիրվող հատվածներում:

Բավական հարուստ են ներկայացված գեղազարդային (Մեխակ կավճային (*Dianthus cretaceus*), Սագասոխուկ անորոշ (*Gagea confusa*), Բոզ ցրտակայուն (*Gentiana gelida*) և այլն), կերային (Տափոլոռ գինջարակագույն (*Lathyrus miniatus*), Poaceae ընտանիքի ներկայացուցիչների մեծ մասը) և տեխնիկական բույսերը (Ձիաձետ ճյուղավոր (*Equisetum ramosissimum*), Գիհի երկարատերև (*Juniperus oblonga*), Ուռենի բարձր (*Salix excelsa*) և այլն) (Նկար 17-42):

Նշված օգտակար տեսակների խմբերի միջև խիստ սահմանափակում չկա՝ շատ տեսակներ միաժամանակ հանդես են գալիս և դեղաբույսային և կերային և սննդային խմբերում: Չնայած տարածքում օգտակար բույսերի առկայությանը, դրանք թե տեսակների քանակով, թե կենսազանգվածով բավականին աղքատ են և բնակչության համար հետաքրքրություն չեն ներկայացնում:

Նկար 17-18. Գիհի երկարատերև (*Juniperus oblonga*) և Ձիաձետ ճյուղավոր (*Equisetum ramosissimum*) տեխնիկական նշանակություն ունեցող բույսերը

Նկար 19-20. Գերիմաստի (*Viburnum lantana*) և Ասպիրակ արևքուրիկատերև (*Spiraea hypericifolia*) թփատեսակները

Նկար 21-22. Սզնի Մեյերի (*Crataegus meyeri*) և Շլորենի (*Prunus divaricata*) ծառատեսակները

Նկար 23-24. Կռատուկ երեսնակ (Arctium lappa) և Գնարբուկ խոշորաբաժակ (*Primula macrocalyx*) օգտակար սննդային, դեղաբույսային և գեղազարդային բուսատեսակները

Նկար 25-26. Ավելուկ ավելուկանման (*Rumex acetoselloides*) և Թթվախոտ զսպանակավոր (*Oxyria digyna*) օգտակար սննդային, դեղաբույսային և գեղազարդային բուսատեսակները

Նկար 27-28. Պրանգոս նարդեսանման (*Prangos ferulacea*) և Եզան լեզու սևացող (*Plantago atrata*) օգտակար դեղաբույսային բուսատեսակները

Նկար 29-30. Կատվախոտ սխտորուկատերև (*Valeriana alliariifolia*) և Ավելուկ գանգուր (*Rumex crispus*) օգտակար սննդային, դեղաբույսային և գեղազարդային բուսատեսակները

Նկար 31-32. Լվածաղիկ հազարատերև (*Tanacetum chiliophyllum*) և Փրփրուկ տափաստանային (*Filipendula hexapetala*) օգտակար սննդային, դեղաբույսային և գեղազարդային բուսատեսակները

Նկար 33-34. Ուրց Կոչիի (*Thymus kotschyanus*) և Ծվծվուկ Ռուպրեխտի (*Silene ruprechtii*) օգտակար սննդային, դեղաբույսային և գեղազարդային բուսատեսակները

Նկար 35-36. Ջիվան հսկայական (*Cephalaria gigantea*) և Ճարճատուկ սովորական (*Cichorium intybus*) օգտակար սննդային, դեղաբույսային և գեղազարդային բուսատեսակները

Նկար 37-38. Դաշտավլուկ սոխուկավոր (*Poa bulbosa*) և Տերեփուկ սեղմված (*Centaurea depressa*) օգտակար կերային և գեղազարդային բուսատեսակները

Նկար 39-40. Բերենիկե բոզային (*Veronica gentianoides*) և Կակաչ արևելյան (*Papaver orientale*) օգտակար գեղազարդային բուսատեսակները

Նկար 41-42. Հիրիկ կղմինդրային (*Iris imbricata*) օգտակար գեղազարդային բուսատեսակը

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ծատուրյան Թ.Գ., Գևորգյան Մ.Լ. Հայաստանի ուտելի վայրի բույսերը//Երևան, «Լուսակն», 2007. 300 էջ:

Հայաստանի բույսերի Կարմիր գիրք – 2010:

Ղանդիլյան Ա.Պ., Բարսեղյան Ա.Մ. Հայաստանի վայրի ուտելի և համեմունքային բանջարաբույսերի գենոֆոնդը. Երևան, 1999, 48 էջ:

Гроссгейм А.А., Сосновский Д.Н. Опыт ботанико-географического районирования кавказского края / Изв. Тифл., гос. политехн. инст., 1928, 3. 60 с.

Малышев Л.И. Количественный анализ флоры: пространственное разнообразие, уровень видового богатства и репрезентативность участков обследования. Бот.журн., т. 60, № 11, 1975, с. 1537-1550.

Малышев Л.И. Современные подходы к количественному анализу и сравнению флор. В кн.: Теоретические и методические проблемы сравнительной флористики. Ленинград, Наука, 1987, с. 142-148.

Мирзоева Н.В., Ахвердов А.А. Декоративные травянистые растения флоры Армении // Бюллетень Ботанического сада АН АрмССР, 17, 1959. с. 89-109.

Тахтаджян А.Л. Флористические области земли // "Наука", Ленинград, 1978. 248 с.

Толмачев А.И. О количественной характеристике флор и флористических областей. Москва-Ленинград, изд. АН СССР, 1941, 40 с.

Толмачев А.И. О некоторых количественных соотношениях во флорах земного шара. Вестн. ЛГУ, № 15, 1970, с. 62-74.

Флора Армении. Отв. ред. Тахтаджян А.Л., Т. 1-11. Ереван, Ругел-Лихтенштейн, 1954-2009.

Черепанов С. К. Сосудистые растения России и сопредельных государств (в пределах бывшего СССР). С.-Петербург, 1995.

2. ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐ

Օգտագործված մեթոդները ներառում են սեփական հետազոտություններ և առկա գրականության զննում:

Ուսումնասիրության տարածք

Ուսումնասիրության տարածքը ներառում է երկրաբանական ուսումնասիրության համար հատկացված 50 հա տարածք: Այստեղ գերիշխող լանդշաֆտը խոնավ լեռնային տափաստանն է՝ ներառյալ մարգագետնային հատվածները, ինչպես նաև ծառերի և թփերի առանձին հատվածները: Գետափնյա տարածքը բաղկացած է հիմնական գետի մի փոքր մնացորդից, քանի որ հիմնական գետը ներառված է ստորգետնյա խողովակի մեջ: Այդ իսկ պատճառով ափամերձ տարածքը բավականին չոր է և որոշ չափով նման է շրջակա տափաստանային կամ մարգագետնային միջավայրերին:

Դաշտային հետազոտություններ

Դաշտային հետազոտությունն իրականացվել է 27.05.2023թ.-ին և ներառել է տարածքի թռչունների տրանսեկտային և կետային հետազոտություններ, նաև ցերեկային թիթեռների տրանսեկտային հետազոտություններ: Չնայած կենդանիների այլ խմբերով չի կատարվել հատուկ հաշվառում ստանդարտացված մեթոդաբանության օգտագործմամբ՝ սակայն գրանցվել են բոլոր այլ կենդանիները, որոնց հնարավոր է եղել դիտարկել կամ հայտնաբերել դրանց գործունեության հետքերը:

Գրականության ակնարկ

Գրականության ակնարկը ներառում է կաթնասունների, թռչունների, սողունների, երկկենցաղների, ձկների և միջատների վերաբերյալ բոլոր հնարավոր աղբյուրները՝ սկսած 1948 թվականից: Թռչունների ազգային մոնիտորինգի և Ցերեկային թիթեռների ազգային մոնիտորինգի տվյալների բազաները:

Տվյալների մշակում

Տեսակների մասին հավաքագրված տեղեկատվությունները ներկայացված են՝ հաշվի առնելով նրանց պահպանության կարգավիճակները Բնության պահպանության միջազգային միության (IUCN) Կարմիր ցուցակում, Հայաստանի կենդանիների Կարմիր գրքում և Բեռնի կոնվենցիայի 6-րդ ռեզոլյուցիայում: Այդ կատեգորիաներից մեկում ընդգրկված տեսակները համարվում են «առաջնահերթ տեսակներ»:

Արդյունքներ

Արդյունքները առանձնացված են կենդանիների յուրաքանչյուր խմբի համար, որոնց համար ստորև բերված բաժինները ներկայացնում են տեսակային կազմը և դրանց ընդգրկումը պահպանության ազգային կամ միջազգային ցուցակներում, ինչպես նաև առաջնահերթ տեսակների ամփոփումը՝ հաշվի առնելով տվյալների թարմությունը:

2.1 Կաթնասուններ

Ընհանուր առմամբ դիտարկվող և հարակից տարածքներում գրանցվել է կաթնասունների 21 տեսակ, որոնք պատկանում են 10 ընտանիքների և 5 կարգերի: Դրանցից 5 տեսակ ընդգրկված է Բնության պահպանության միջազգային միության (IUCN) Կարմիր ցուցակում, 4 տեսակ՝ Հայաստանի կենդանիների Կարմիր գրքում և 5 տեսակ՝ Բեռնի կոնվենցիայի 6-րդ ռեզոլյուցիայում: Կաթնասունների գրանցումների մեծ մասը պատկանում է 1950-ական (Dahl 1954) կամ 1980-ական թվականներին (Martirosyan & Papanyan 1983): Առաջնահերթ տեսակներն են. Հայկական սպիտակատամիկ, Գայլ, Գորշ արջ, Ջրասամույր, Բեզուարյան այծ, Մուֆլոն կամ վայրի ոչխար: Առաջնահերթ տեսակների ամենավերջին գրանցումները վերաբերում են 1983 թ.: Ուսումնասիրության արդյունքներով չեն հայտնաբերվել այս տեսակներից որևէ մեկի՝ «Էն Էռ Էմ (Նեյչրլ Ռիսորս Մենեջմենթ)» ՓԲ ընկերությանը երկրաբանական ուսումնասիրության իրավունքով հատկացված տարածքում բնակվելու կամ այս տարածքով միգրացիայի հետքեր:

Տեսակների ամբողջական ցանկը ներկայացված է Աղյուսակ 4-ում:

Աղյուսակ 4

No	Order / կարգ	Family / ընտանիք	Species Lat / Տեսակ լատիներեն	Species Arm / Տեսակ հայերեն	Status in IUCN Red List / ԲՊՄՄ Կարմիր գիրք	Status in Red Book of AM / ՀՀ Կարմիր գիրք	Presence in Bern Convention / Բեռնի կոնվենցիայում	Reference / աղբյուր
1	Eulipotyphla	Soricidae	*Crocidura armenica*	Հայկական սպիտակատամիկ	DD / ՏԱ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Martirosyan & Papanyan 1983
2	Lagomorpha	Leporidae	*Lepus europaeus*	Եվրոպական նապաստակ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Martirosyan & Papanyan 1983
3	Rodentia	Dipodidae	*Allactaga williamsi*	Փոքրասիական ճագարամուկ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Martirosyan & Papanyan 1983
4	Rodentia	Muridae	*Mus musculus*	Տնային մուկ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Martirosyan & Papanyan 1983
5	Rodentia	Muridae	*Apodemus sylvaticus*	Սովորական անտառային մուկ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Martirosyan & Papanyan 1983
6	Rodentia	Cricetidae	*Cricetulus migratorius*	մոխրագույն համաստերիկ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Martirosyan & Papanyan 1983
7	Rodentia	Cricetidae	*Arvicola terrestris*	Ջրամուկ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Martirosyan & Papanyan 1983
8	Rodentia	Cricetidae	*Microtus arvalis*	Սովորական դաշտամուկ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Martirosyan & Papanyan 1983
9	Rodentia	Cricetidae	*Microtus nivalis*	Ձյան դաշտամուկ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Martirosyan & Papanyan 1983
10	Carnivora	Canidae	*Vulpes vulpes*	Սովորական աղվես	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
11	Carnivora	Canidae	*Canis lupus*	Գայլ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	Res6 / Բեզ 6	Martirosyan & Papanyan 1983

12	Carnivora	Canidae	*Canis aureus*	Շնագայլ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Martirosyan & Papanyan 1983
13	Carnivora	Mustelidae	*Ursus arctos*	Գորշ արջ	LC / ՆՄ	VU / ԽՈ	Res6 / Ռեզ 6	Martirosyan & Papanyan 1983
14	Carnivora	Mustelidae	*Martes foina*	քարակզաքիս	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Martirosyan & Papanyan 1983
15	Carnivora	Mustelidae	*Meles meles*	Գորշուկ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Martirosyan & Papanyan 1983
16	Carnivora	Mustelidae	*Mustella nivalis*	Աքիս	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Martirosyan & Papanyan 1983
17	Carnivora	Mustelidae	*Lutra lutra*	Ջրասամույր	NT / ՎՄ	EN / ՎՏ	Res6 / Ռեզ 6	Martirosyan & Papanyan 1983
18	Artiodactyla	Suidae	*Sus scrofa*	Վայրի խոզ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Martirosyan & Papanyan 1983
19	Artiodactyla	Cervidae	*Capreolus capreolus*	Այծյամ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Martirosyan & Papanyan 1983
20	Artiodactyla	Bovidae	*Capra aegagrus*	Բեզոարյան այծ	NT / ՎՄ	VU / ԽՈ	Res6 / Ռեզ 6	Martirosyan & Papanyan 1983
21	Artiodactyla	Bovidae	*Ovis gmelini*	Մուֆլոն կամ վայրի ոչխար	VU / ԽՈ	VU / ԽՈ	Res6 / Ռեզ 6	Aghasyan & Kalashyan 2010

NE / ՉԳ – Տեսակը գնահատված չէ
LC / ՆՄ – Նվազագույն մտահոգություն առաջացնող տեսակ
NT / ՎՄ – Վտանգվածին մոտ տեսակ
VU / ՆՄ – Խոցելի մոտ տեսակ
EN / ՆՄ – Վտանգված տեսակ
CR / ՆՄ – Կրիտիկապես վտանգված տեսակ
No / Ոչ – տեսակը գրանցված չէ Բեռնի կոնվենցիայում
Res 6 / Ռեզ 6 – տեսակը գրանցված է Բեռնի կոնվենցիայի 6-րդ Ռեզոլյուցիայում

Դաստակերտի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրի վերագնահատման նպատակով հատկացված տարածքում երկրաբանական ուսումնասիրությունները վտանգ չեն ներկայացնում կաթնասունների առաջնահերթ տեսակների համար, մանավանդ, որ ուսումնասիրության արդյունքներով չեն հայտնաբերվել այս տեսակներից որևէ մեկի՝ «Էն Էռ Էմ (Նեյչրլ Ռիսորս Մենեջմենթ)» ՓԲ ընկերությանը երկրաբանական ուսումնասիրության իրավունքով հատկացված տարածքում բնակվելու կամ այս տարածքով միգրացիայի հետքեր:

2.2 Թռչուններ

Թռչունները ներկայացված են 55 տեսակով, որոնք պատկանում են 26 ընտանիքների և 11 կարգերի: Դրանցից 2 տեսակ ընդգրկված է Բնության պահպանության միջազգային միության (IUCN) Կարմիր ցուցակում, 10 տեսակ՝ Հայաստանի կենդանիների Կարմիր գրքում և 12 տեսակ՝ Բեռնի կոնվենցիայի 6-րդ ռեզոլյուցիայում:

Թռչունների տեսակների մեծ մասը պարզապես անցնում են տարածքով սեզոնային միգրացիայի ժամանակ կամ օգտագործում են այս տարածքը որպես իրենց ավելի մեծ կերային տիրույթի մաս: Ուսումնասիրության արդյունքներով չեն հայտնաբերվել առաջնահերթ տեսակներից որևէ մեկի՝ «Էն Էռ Էմ (Նեյչրլ Ռիսորս Մենեջմենթ)» ՓԲ ընկերությանը երկրաբանական ուսումնասիրության իրավունքով հատկացված տարածքում բնադրելու նշաններ կամ հետքեր: 5 տեսակ, գրանցված Բեռնի կոնվենցիայի 6-րդ Հավելվածում՝ Այծկիթ *Caprimulgus europaeus*, Անտառային արտույտ *Lullula arborea*, Կապտափող սոխակ *Luscinia svecica*, Ժուլան *Lanius collurio* և Այգու դրախտապան Emberiza hortulana: Տեսակների ամբողջական ցանկը ներկայացված է Աղյուսակ 5-ում:

Աղյուսակ 5

No	Order / կարգ	Family / ընտանիք	Species Lat / Տեսակ լատիներեն	Species Arm / Տեսակ հայերեն	Status in IUCN Red List / ԲՊՄՄ Կարմիր գիրք	Status in Red Book of AM / ՀՀ Կարմիր գիրք	Presence in Bern Convention / Բեռնի կոնվենցիայում	Reference / աղբյուր
1	Galliformes	Phasianidae	*Perdix perdix*	Անապատային կաքավ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatBirdMon DB 2022
2	Accipitriformes	Phasianidae	*Coturnix coturnix*	Լոր	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում 39.3513, 46.0254
3	Accipitriformes	Accipitridae	*Ciconia nigra*	Սև արագիլ	LC / ՆՄ	VU / ԽՈ	No / Ոչ	NatBirdMon DB 2022
4	Accipitriformes	Accipitridae	*Pernis apivorus*	Կրետակեր	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatBirdMon DB 2022
5	Accipitriformes	Accipitridae	*Milvus migrans*	Սև ցին	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatBirdMon DB 2022
6	Accipitriformes	Accipitridae	*Gypaetus barbatus*	Գառնանգղ	NT / ՎՄ	VU / ԽՈ	Res6 / Րեզ 6	NatBirdMon DB 2022
7	Accipitriformes	Accipitridae	*Neophron percnopterus*	Գիշանգղ	EN / ՎՏ	EN / ՎՏ	Res6 / Րեզ 6	NatBirdMon DB 2022
8	Accipitriformes	Accipitridae	*Gyps fulvus*	Սպիտակագլուխ անգղ	LC / ՆՄ	VU / ԽՈ	Res6 / Րեզ 6	NatBirdMon DB 2022
9	Accipitriformes	Accipitridae	*Buteo buteo*	Մեծ ճուռակ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatBirdMon DB 2022
10	Accipitriformes	Accipitridae	*Buteo rufinus*	Տափաստանային ճուռակ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	Res6 / Րեզ 6	Դաշտային դիտարկում 39.3548, 46.0255
11	Accipitriformes	Accipitridae	*Clanga pomarina*	Փոքր ենթաարծիվ	LC / ՆՄ	VU / ԽՈ	Res6 / Րեզ 6	NatBirdMon DB 2022
12	Accipitriformes	Accipitridae	*Aquila chrysaetos*	Քարարծիվ	LC / ՆՄ	VU / ԽՈ	Res6 / Րեզ 6	NatBirdMon DB 2022

13	Accipitriformes	Accipitridae	*Hieraaetus pennatus*	Գաճաճ արծիվ	LC / ՆՄ	VU / ԽՈ	Res6 / Րեզ 6	NatBirdMon DB 2022
14	Accipitriformes	Falconidae	*Falco tinnunculus*	Սովորական հողմավար բազե	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
15	Gruiformes	Gruidae	*Anthropoides virgo*	Գեղանի կռունկ	LC / ՆՄ	VU / ԽՈ	No / Ոչ	NatBirdMon DB 2022
16	Columbiiformes	Columbiidae	*Columba livia*	Թխակապույտ աղավնի	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
17	Columbiiformes	Columbiidae	*Columba palumbus*	Անտառային աղավնի	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
18	Cuculiiformes	Cuculidae	*Cuculus canorus*	Սովորական կկու	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
19	Strigiformes	Strigidae	*Athene noctua*	Տնային բվիկ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatBirdMon DB 2022
20	Caprimulgiformes	Caprimulgidae	*Caprimulgus europaeus*	Այծկիթ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	Res6 / Րեզ 6	NatBirdMon DB 2022
21	Apodiformes	Apodidae	*Apus apus*	Սև մանգաղաթև	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
22	Coraciiformes	Meropidae	*Merops apiaster*	Ոսկեգույն մեղվակեր	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
23	Bucerotiformes	Upupidae	*Upupa epops*	Հոպոպ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
24	Passeriformes	Alaudidae	*Lullula arborea*	Անտառային արտույտ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	Res6 / Րեզ 6	Դաշտային դիտարկում
25	Passeriformes	Alaudidae	*Alauda arvensis*	Դաշտային արտույտ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
26	Passeriformes	Hirundinidae	*Ptyonoprogne rupestris*	Ժայռային ծիծեռնակ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
27	Passeriformes	Hirundinidae	*Hirundo rustica*	Գյուղական ծիծեռնակ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
28	Passeriformes	Hirundinidae	*Delichon urbica*	Քաղաքային ծիծեռնակ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatBirdMon DB 2022

29	Passeriformes	Motacillidae	*Anthus trivialis*	Անտառային ձիաթռչնակ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
30	Passeriformes	Motacillidae	*Motacilla cinerea*	Լեռնային խաղտտնիկ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
31	Passeriformes	Motacillidae	*Motacilla alba*	Սպիտակ խաղտտնիկ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
32	Passeriformes	Turdidae	*Turdus torquatus*	Սպիտակախածի կեռնեխ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում 39.3522, 46.0297
33	Passeriformes	Turdidae	*Turdus merula*	Սև կեռնեխ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
34	Passeriformes	Turdidae	*Turdus viscivorus*	Սոսնձակեռնեխ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
35	Passeriformes	Muscicapidae	*Luscinia svecica*	Կապտափող սոխակ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	Res6 / Րեզ 6	NatBirdMon DB 2022
36	Passeriformes	Muscicapidae	*Phoenicurus ochruros*	Սևուկ կարմրատուտ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
37	Passeriformes	Muscicapidae	*Saxicola rubetra*	Մարգագետնային չքչքան	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
38	Passeriformes	Muscicapidae	*Oenanthe oenanthe*	Սովորական քարաթռչնակ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
39	Passeriformes	Muscicapidae	*Monticola saxatilis*	Խայտաբղետ քարակեռնեխ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatBirdMon DB 2022
40	Passeriformes	Scotocercidae	*Cettia cetti*	Լայնապոչ եղեգնաթռչնակ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatBirdMon DB 2022
41	Passeriformes	Acrocephalidae	*Acrocephalus palustris*	Ճահճային եղեգնաթռչնակ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatBirdMon DB 2022
42	Passeriformes	Sylviidae	*Sylvia communis*	Մոխրագույն շահրիկ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
43	Passeriformes	Sittidae	*Sitta neumayer*	Ժայռային փոքր սիտեղ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
44	Passeriformes	Tichodromidae	*Tichodroma muraria*	Կարմրաթև մագլցող	LC / ՆՄ	VU / ԽՈ	No / Ոչ	NatBirdMon DB 2022

45	Passeriformes	Laniidae	*Lanius collurio*	Ժուլան	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	Res6 / Ռեզ 6	Դաշտային դիտարկում 39.3522, 46.0297
46	Passeriformes	Corvidae	*Garrulus glandarius*	Անտառային կաչաղակ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatBirdMon DB 2022
47	Passeriformes	Corvidae	*Pica pica*	Սովորական կաչաղակ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
48	Passeriformes	Corvidae	*Corvus corax*	Սև ագռավ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
49	Passeriformes	Passeridae	*Petronia petronia*	Ժայռային ճնճղուկ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
50	Passeriformes	Fringillidae	*Linaria cannabina*	Կանեփնուկ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
51	Passeriformes	Fringillidae	*Linaria flavirostris*	Լեռնային վշասարեկ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatBirdMon DB 2022
52	Passeriformes	Fringillidae	*Carpodacus erythrinus*	Սովորական ոսպնու	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
53	Passeriformes	Emberizidae	*Emberiza cia*	Լեռնային դրախտապան	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
54	Passeriformes	Emberizidae	*Emberiza hortulana*	Այգու դրախտապան	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	Res6 / Ռեզ 6	Դաշտային դիտարկում 39.3513, 46.0254
55	Passeriformes	Emberizidae	*Emberiza melanocephala*	Սևագլուխ դրախտապան	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում

NE / ՉԳ – Տեսակը գնահատված չէ
LC / ՆՄ – Նվազագույն մտահոգություն առաջացնող տեսակ
NT / ՎՄ – Վտանգվածին մոտ տեսակ
VU / ՆՄ – Խոցելի մոտ տեսակ
EN / ՆՄ – Վտանգված տեսակ
CR / ՆՄ – Կրիտիկապես վտանգված տեսակ
No / Ոչ – տեսակը գրանցված չէ Բեռնի կոնվենցիայում
Res 6 / Ռեզ 6 – տեսակը գրանցված է Բեռնի կոնվենցիայի 6-րդ Ռեզոլյուցիայում

Դաստակերտի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրի վերագնահատման նպատակով հատկացված տարածքում երկրաբանական ուսումնասիրությունները վտանգ չեն ներկայացնի բնադրող թռչունների առաջնահերթ տեսակների համար, եթե կատարվեն բնադրման շրջանից դուրս (այսինքն՝ բացառելով մայիսի 10-ից մինչև հունիսի 10-ը ընկած ժամանակահատվածը):

Իսկ մնացած առաջնահերթ տեսակների թվում չկան այնպիսի թռչուններ, որոնք բնակվում են տարածքում, և մնացած բոլոր առաջնահերթ տեսակները պարզապես անցնում են տարածքով սեզոնային միգրացիայի ժամանակ, կամ այս տարածքն օգտագործում են որպես իրենց ավելի մեծ կերային տիրույթի մաս:

Հետագայում, ցանկալի է սեզոնային ուսումնասիրություններ կատարել, առավել ճշգրիտ եզրակացությունների համար:

Նկար 43. Saxicola rubetra

Նկար 44. Turdus torquatus

Նկար 45. Lanius collurio

Նկար 46. Emberiza hortulana

2.3 Սողուններ

Սողունները ներկայացված են 9 տեսակով, որոնք պատկանում են 6 ընտանիքի և 1 կարգի: Նրանցից 1 տեսակ ընդգրկված է Բնության պահպանության միջազգային միության (IUCN) Կարմիր ցուցակում, 1 տեսակ՝ Հայաստանի կենդանիների Կարմիր գրքում և 1 տեսակ՝ Բեռնի կոնվենցիայի 6-րդ ռեզոլյուցիայում: Ուսումնասիրության արդյունքներով չեն հայտնաբերվել այս տեսակներից որևէ մեկի՝ «Էն Էռ Էմ (Նեյչրլ Ռիսորս Մենեջմենթ)» ՓԲ ընկերությանը երկրաբանական ուսումնասիրության իրավունքով հատկացված տարածքում բնակվելու կամ այս տարածքով միգրացիայի նշաններ կամ հետքեր:
Տեսակների ամբողջական ցանկը ներկայացված է Աղյուսակ 6-ում:

Աղյուսակ 6

No	Order / կարգ	Family / ընտանիք	Species Lat / Տեսակ լատիներեն	Species Arm / Տեսակ հայերեն	Status in IUCN Red List / ԲՊՄՄ Կարմիր գիրք	Status in Red Book of AM / ՀՀ Կարմիր գիրք	Presence in Bern Convention / Բեռնի կոնվենցիայում	Reference / աղբյուր
1	Squamata	Agamidae	Laudakia caucasia	Կովկասյան լեռնային ագամա	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Arakelyan et al. 2011
2	Squamata	Colubridae	Hemorrhois ravergieri	Խայտաբղետ սահնօձ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Arakelyan et al. 2011
3	Squamata	Lacertidae	Lacerta media	Միջին մողես	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Arakelyan et al. 2011
4	Squamata	Lacertidae	Darevskia raddei	Ռադդեի ժայռային մողես	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Arakelyan et al. 2011
5	Squamata	Scincidae	Ablepharus bivittatus	գծավոր մերկաչք	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Arakelyan et al. 2011
6	Squamata	Colubridae	Coronella austriaca	Սովորական պղնձօձ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Arakelyan et al. 2011
7	Squamata	Colubridae	Elaphe sauromates	Պալլասի մագլցող սահնօձ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Arakelyan et al. 2011
8	Squamata	Colubridae	Natrix natrix	Սովորական լորտու	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	Res6 / Ռեզ 6	Arakelyan et al. 2011
9	Squamata	Viperidae	Vipera eriwanensis	Հայկական լեռնատափաստային իժ	VU / ԽՈ	VU / ԽՈ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում 39.3535, 46.0300

NE / ՉԳ – Տեսակը գնահատված չէ
LC / ՆՄ – Նվազագույն մտահոգություն ներշնչող տեսակ
NT / ՎՄ – Վտանգվածին մոտ տեսակ
VU / ՆՄ – Խոցելի մոտ տեսակ
EN / ՆՄ – Վտանգված տեսակ
CR / ՆՄ – Կրիտիկապես վտանգված տեսակ
No / Ոչ – տեսակը գրանցված չէ Բեռնի կոնվենցիայում
Res 6 / Րեզ 6 – տեսակը գրանցված է Բեռնի կոնվենցիայի 6-րդ Րեզոլյուցիայում

Դաստակերտի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրի վերագնահատման նպատակով հատկացված տարածքում երկրաբանական ուսումնասիրությունները վտանգ չեն ներկայացնի սողունների համար:

2.4 Երկկենցաղներ

Երկկենցաղները ներկայացված են 3 տեսակով, որոնք պատկանում են 2 ընտանիքի և 1 կարգի: Նրանց թվում չկան Բնության պահպանության միջազգային միության (IUCN) Կարմիր ցուցակում, Հայաստանի կենդանիների Կարմիր գրքում կամ Բեռնի կոնվենցիայի 6-րդ ռեզոլյուցիայում ընդգրկված տեսակներ: Տեսակների ամբողջական ցանկը ներկայացված է Աղյուսակ 7-ում:

Աղյուսակ 7

No	Order / կարգ	Family / ընտանիք	Species Lat / Տեսակ լատիներեն	Species Arm / Տեսակ հայերեն	Status in IUCN Red List / ԲՊՄՄ Կարմիր գիրք	Status in Red Book of AM / ՀՀ Կարմիր գիրք	Presence in Bern Convention / Բեռնի կոնվենցիայում	Reference / աղբյուր
1	Anura	Bufonidae	*Pseudepidalea viridis*	կանաչ դոդոշ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Stepanyan 2014
2	Anura	Ranidae	*Rana macrocnemis*	Փոքրասիական գորտ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Stepanyan 2014
3	Anura	Ranidae	*Pelophylax ridibundus*	լճագորտ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Stepanyan 2014

NE / ՉԳ – Տեսակը գնահատված չէ
LC / ՆՄ – Նվազագույն մտահոգություն ներշնչող տեսակ
NT / ՎՄ – Վտանգվածին մոտ տեսակ
VU / ՆՄ – Խոցելի մոտ տեսակ
EN / ՆՄ – Վտանգված տեսակ
CR / ՆՄ – Կրիտիկապես վտանգված տեսակ
No / Ոչ – տեսակը գրանցված չէ Բեռնի կոնվենցիայում
Res 6 / Ռեզ 6 – տեսակը գրանցված է Բեռնի կոնվենցիայի 6-րդ Ռեզոլյուցիայում

2.5 Ձկներ

Ձկներն ընդհանրապես ներկայացված չեն ուսումնասիրվող տարածքում, սակայն դրանք ներկայացված են գետի ստորին հոսանքում, որտեղ դրանք ներկայացված են 10 տեսակներով, որոնք պատկանում են 3 ընտանիքների և 2 կարգերի: Դրանց թվում չկան Բնության պահպանության միջազգային միության (IUCN) Կարմիր ցուցակում, Հայաստանի կենդանիների Կարմիր գրքում և Բեռնի կոնվենցիայի 6-րդ ռեզոլյուցիայում ընդգրկված տեսակներ:

Տեսակների ամբողջական ցանկը ներկայացված է Աղյուսակ 8-ում:

Աղյուսակ 8

No	Order / կարգ	Family / ընտանիք	Species Lat / Տեսակ լատիներեն	Species Arm / Տեսակ հայերեն	Status in IUCN Red List / ԲՊՄՄ Կարմիր գիրք	Status in Red Book of AM / ՀՀ Կարմիր գիրք	Presence in Bern Convention / Բեռնի կոնվենցիայում	Reference / աղբյուր
1	Salmoniformes	Salmonidae	Oncorhynchus mykiss	Ծիածանախայտ փորել, Ծիածանափայլ փորել	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Pipoyan 2021
2	Salmoniformes	Salmonidae	Salmo trutta m. fario	Կարմրախայտ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Pipoyan 2021
3	Cypriniformes	Nemacheilidae	Oxynoemacheilus brandtii	Կուրի լերկաձուկ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Pipoyan 2021
4	Cypriniformes	Cyprinidae	Carassius gibelio	Արծաթափայլ կարաս	NE / ՉԳ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Pipoyan 2021
5	Cypriniformes	Cyprinidae	Capoeta capoeta	Կուրի կողակ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Pipoyan 2021
6	Cypriniformes	Cyprinidae	Barbus cyri	Կուրի բեղաձուկ	NE / ՉԳ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Pipoyan 2021
7	Cypriniformes	Cyprinidae	Ctenopharmyngodon idella	Սպիտակ ամուր	NE / ՉԳ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Pipoyan 2021
8	Cypriniformes	Cyprinidae	Pseudorasbora parva	Ամուրյան նրբաձուկ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Pipoyan 2021

9	Cypriniformes	Cyprinidae	Alburnoides eichwaldii	Արևելյան տառեխիկ, Արևելյան արագաշարժ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Pipoyan 2021
10	Cypriniformes	Cyprinidae	Alburnus filippii	Կուրի սպիտակաձուկ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Pipoyan 2021

NE / ՉԳ – Տեսակը գնահատված չէ
LC / ՆՄ – Նվազագույն մտահոգություն առաջացնող տեսակ
NT / ՎՄ – Վտանգվածին մոտ տեսակ
VU / ՆՄ – Խոցելի մոտ տեսակ
EN / ՆՄ – Վտանգված տեսակ
CR / ՆՄ – Կրիտիկապես վտանգված տեսակ
No / Ոչ – տեսակը գրանցված չէ Բեռնի կոնվենցիայում
Res 6 / Ռեզ 6 – տեսակը գրանցված է Բեռնի կոնվենցիայի 6-րդ Ռեզոլյուցիայում

Դաստակերտի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրի վերագնահատման նպատակով հատկացված տարածքում երկրաբանական ուսումնասիրությունները վտանգ չեն ներկայացնի ձկների տեսակների համար, որոնք ապրում են ստորին հոսանքում:

2.6 Միջատներ

Միջատները լավ ներկայացված չեն գրականության մեջ և ազգային տվյալների բազաներում: Բզեզների մասին որոշ տվյալներ կան գրականության մեջ, մինչդեռ ցերեկային թիթեռների մասին տվյալները առկա են Ազգային Թիթեռների մոնիտորինգի տվյալների բազայում: Հետևաբար, որոշ վերապահումներով կարելի է փաստել, որ միջատների մեջ հանդիպում են 59 տեսակ, որոնք պատկանում են 7 ընտանիքների և 2 կարգերի: Դրանց թվում չկան Բնության պահպանության միջազգային միության (IUCN) Կարմիր ցուցակում, Հայաստանի կենդանիների Կարմիր գրքում, Բեռնի կոնվենցիայի 6-րդ ռեզոլյուցիայում ընդգրկված տեսակներ:

Տեսակների ամբողջական ցանկը ներկայացված է Աղյուսակներ 9-ում և 10-ում:

Աղյուսակ 9

No	Order / կարգ	Family / ընտանիք	Species Lat / Տեսակ լատիներեն	Species Arm / Տեսակ հայերեն	Status in IUCN Red List / ԲՊՄՄ Կարմիր գիրք	Status in Red Book of AM / ՀՀ Կարմիր գիրք	Presence in Bern Convention / Բեռնի կոնվենցիայում	Reference / աղբյուր
1	Coleoptera	Cerambycidae	Cortodera umbripennis		NE / ՉԳ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Plavilshikov 1948
2	Coleoptera	Cerambycidae	Dorcadion scabricolle	Սկաբրիկոլլե երկարաբեղիկ	NE / ՉԳ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Plavilshikov 1948
3	Coleoptera	Cerambycidae	Dorcadion seminudum	Կիսամերկ երկարաբեղիկ	NE / ՉԳ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Plavilshikov 1948
4	Coleoptera	Cerambycidae	Dorcadion dimidiatum	Դիմիդիաթում երկարաբեղիկ	NE / ՉԳ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Plavilshikov 1948
5	Coleoptera	Cerambycidae	Dorcadion bistriatum	Երկգիծ երկարաբեղիկ	NE / ՉԳ	EN / ՎՏ	No / Ոչ	Plavilshikov 1948
6	Coleoptera	Cerambycidae	Mallosia scovitzi	Սկովիչի երկարաբեղիկ	NE / ՉԳ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Plavilshikov 1948
7	Coleoptera	Carabidae	Carabus cribratus	Գնայուկ կրիբրատուս	NE / ՉԳ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Yablokov-Khnzoryan 1976
8	Coleoptera	Carabidae	Carabus calleyi	Գնայուկ կելեյի	NE / ՉԳ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Yablokov-Khnzoryan 1976
9	Coleoptera	Carabidae	Cicindella campestris		NE / ՉԳ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Yablokov-Khnzoryan 1976

NE / ՉԳ – Տեսակը գնահատված չէ
LC / ՆՄ – Նվազագույն մտահոգություն առաջացնող տեսակ
NT / ՎՄ – Վտանգվածին մոտ տեսակ
VU / ՆՄ – Խոցելի մոտ տեսակ
EN / ՆՄ – Վտանգված տեսակ

CR / ՆՄ – Կրիտիկապես վտանգված տեսակ
No / Ոչ – տեսակը գրանցված չէ Բեռնի կոնվենցիայում
Res 6 / Ռեզ 6 – տեսակը գրանցված է Բեռնի կոնվենցիայի 6-րդ Ռեզոլյուցիայում

Աղյուսակ 10

No	Order / կարգ	Family / ընտանիք	Species Lat / Տեսակ լատիներեն	Species Arm / Տեսակ հայերեն	Status in IUCN Red List / ԲՊՄՄ Կարմիր գիրք	Status in Red Book of AM / ՀՀ Կարմիր գիրք	Presence in Bern Convention / Բեռնի կոնվենցիայում	Reference / աղբյուր
1	Lepidoptera	Hesperiidae	Erynnis tages	Թազես հաստագլխիկ	NE / ՉԳ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
2	Lepidoptera	Hesperiidae	Carcharodus alceae	Ալցեա հաստագլխիկ	NE / ՉԳ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում 39.3525, 46.0256
3	Lepidoptera	Hesperiidae	Pyrgus sidae	Սիդա հաստագլխիկ	NE / ՉԳ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
4	Lepidoptera	Hesperiidae	Thymelicus lineola	Գծիկավոր հաստագլխիկ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում 39.3525, 46.0256
5	Lepidoptera	Hesperiidae	Thymelicus sylvestris	Անտառային հաստագլխիկ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում 39.3525, 46.0256
6	Lepidoptera	Papilionidae	Parnassius apollo	Ապոլոն	LC / ՆՄ	VU	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
7	Lepidoptera	Papilionidae	Papilio machaon	Մաքաոն	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
8	Lepidoptera	Pieridae	Pontia edusa	Էդուսա սպիտակաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
9	Lepidoptera	Pieridae	Pieris pseudorapae	Պսեվդոռապա սպիտակաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում

10	Lepidoptera	Pieridae	Pieris brassicae	Կաղամբաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
11	Lepidoptera	Pieridae	Colias alfacariensis	Հարավային դեղնաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
12	Lepidoptera	Pieridae	Colias crocea	Կրոցեա դեղնաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
13	Lepidoptera	Lycaenidae	Lycaena phlaeas	Ֆլեաս կապտաթիթե	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
14	Lepidoptera	Lycaenidae	Lycaena virgaurea	Կրակոտ կապտաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
15	Lepidoptera	Lycaenidae	Lycaena candens	Կանդենս կապտաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
16	Lepidoptera	Lycaenidae	Lycaena alciphron	Ալցիֆրոն կապտաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
17	Lepidoptera	Lycaenidae	Lycaena thersamon	Թերզամոն կապտաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
18	Lepidoptera	Lycaenidae	Cupido minima	Փոքր կապտաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
19	Lepidoptera	Lycaenidae	Cupido osiris	Օսիրի կապտաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
20	Lepidoptera	Lycaenidae	Pseudophilotes vicrama	Վիկրամա կապտաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
21	Lepidoptera	Lycaenidae	Glaucopsyche alexis	Ալեքսիս կապտաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
22	Lepidoptera	Lycaenidae	Plebeius argus	Արգուս կապտաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
23	Lepidoptera	Lycaenidae	Aricia agestis	Ագեսթիս կապտաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
24	Lepidoptera	Lycaenidae	Aricia anteros	Անթերոս կապտաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022

25	Lepidoptera	Lycaenidae	Cyaniris bellis	Բելլիս կապտաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
26	Lepidoptera	Lycaenidae	Polyommatus coelestina	Երկնային կապտաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում 39.3531, 46.0298
27	Lepidoptera	Lycaenidae	Polyommatus bellargus	Բելարգուս կապտաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում 39.3531, 46.0298
28	Lepidoptera	Lycaenidae	Polyommatus corydonius	Կորիդոնիուս կապտաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
29	Lepidoptera	Lycaenidae	Polyommatus daphnis	Դաֆնիս կապտաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
30	Lepidoptera	Lycaenidae	Polyommatus icarus	Իկար կապտաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
31	Lepidoptera	Lycaenidae	Polyommatus amandus	Ամանդա կապտաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
32	Lepidoptera	Lycaenidae	Polyommatus thersites	Թերզիթ կապտաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
33	Lepidoptera	Lycaenidae	Lasiommata megera	Մեգերա	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
34	Lepidoptera	Lycaenidae	Lasiommata maera	Մերա սաթիր	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
35	Lepidoptera	Lycaenidae	Melanargia russiae	Ռուսական բազմակն	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
36	Lepidoptera	Lycaenidae	Coenonympha pamphilus	Պամֆիլուս	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
37	Lepidoptera	Lycaenidae	Coenonympha leander	Լեանդեր	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
38	Lepidoptera	Lycaenidae	Erebia medusa	Սևուկ մեդուզա	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
39	Lepidoptera	Lycaenidae	Hyponephele lycaon	Լիկաոն	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022

40	Lepidoptera	Lycaenidae	Maniola jurtina	Յուրթինա	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
41	Lepidoptera	Lycaenidae	Arethusana arethusa	Արեթուզա	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
42	Lepidoptera	Nymphalidae	Chazara briseis	Բրիզեիդա	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
43	Lepidoptera	Nymphalidae	Vanessa atalanta	Ադմիրալ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում 39.3531, 46.0298
44	Lepidoptera	Nymphalidae	Vanessa cardui	Կռատուկի վանեսսա	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
45	Lepidoptera	Nymphalidae	Aglais urticae	Եղնջաթիթեռ	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
46	Lepidoptera	Nymphalidae	Issoria lathonia	Լաթոնիա	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
47	Lepidoptera	Nymphalidae	Brenthis hecate	Հեկաթա	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	NatButterflyMon DB 2022
48	Lepidoptera	Nymphalidae	Euphydryas aurinia	Աուրինիա	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
49	Lepidoptera	Nymphalidae	Melitaea didyma	Դիդիմա	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում
50	Lepidoptera	Nymphalidae	Melitaea cinxia	Ցինքսիա	LC / ՆՄ	NE / ՉԳ	No / Ոչ	Դաշտային դիտարկում 39.3523, 46.0266

NE / ՉԳ – Տեսակը գնահատված չէ
LC / ՆՄ – Նվազագույն մտահոգություն առաջացնող տեսակ
NT / ՎՄ – Վտանգվածին մոտ տեսակ
VU / ՆՄ – Խոցելի մոտ տեսակ
EN / ՆՄ – Վտանգված տեսակ
CR / ՆՄ – Կրիտիկապես վտանգված տեսակ
No / Ոչ – տեսակը գրանցված չէ Բեռնի կոնվենցիայում
Res 6 / Րեզ 6 – տեսակը գրանցված է Բեռնի կոնվենցիայի 6-րդ Ռեզոլյուցիայում

Դաստակերտի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրի վերագնահատման նպատակով հատկացված տարածքում երկրաբանական ուսումնասիրությունները վտանգ չեն ներկայացնի միջատների առաջնահերթ տեսակների համար:

Նկար 47. Lasiommata maera

Նկար 48. Arethusana arethusa

Նկար 49. Polyommatus coelestina

Նկար 50. Polyommatus icarus

Գրականություն

No	Short Name / կարճ անվանումը	Full Reference / լրիվ անվանումը
1	Adamian & Klem	Adamian MS & D Klem. 1999. Handbook of the Birds of Armenia. American University of Armenia, USA.
2	Aghasyan & Kalashyan 2010	Aghasyan A & M Kalashyan (eds). 2010. The Red Book of Animals of the Republic ofArmenia. Zangak, Yerevan.
3	Dahl 1953	Dahl SK. 1953. [Essay on vertebrate fauna of Bargushat and Meghri Mountain Ranges. Zoological DigestYerevan] 8: 5–65. [In Russian]
4	Dahl 1954	Dahl SK. 1954. [Fauna of the Armenian SSR . Vertebrates.] USSR Academy of Sciences Press, Yerevan. [InRussian]
5	Lyaister & Sosnin 1942	Lyaister AF & GV Sosnin. 1942. [Materials on ornithofauna of the Armenian SSR] (Ornis Armeniaca). ARMFAN,Yerevan. [In Russian]
6	Movsesyan & Ayrumyan 1987	Movsesyan SO & KA Ayrumyan (eds). 1987. [Red Data Book of Armenia]. Armenian Academy of Sciences,Yerevan. [In Russian]
7	Stepanyan 2014	Ilona Stepanyan. "Current protection status of Armenian amphibians and elaboration of measures of their conservation including public awareness rising" Rufford 2014
8	Martirosyan & Papanyan 1983	Martirosyan B. A., Papanyan S. B.. Wild Mammals of Armenia. Yerevan 1983 [In Armenian]
9	Arakelyan et al. 2011	Marine S. Arakelyan, Felix D. Danielyan, Claudia Corti, Roberto Sindaco, and Alan E. Leviton, Herpetofauna of Armenia and Nagorno-Karabakh, Society for the study of amphybians and reptiles, 2011
10	Pipoyan 2021	Pipoyan S. 2021. Field guied of fish species of Armenia. Antares, Yerevan 2021 [In Armenian]
11	Plavilshikov 1948	Plavilshikov N.N. 1948. Qualifier to Longhorn beetles of Armenia. Yerevan: Publishing house of the Academy of Sciences of ASSR. [In Russian]
12	Yablokov-Khnzoryan 1976	Фауна Армянской ССР. Насекомые жесткокрылые. Жужелицы (Carabidae), часть 1 // Ереван, Изд. АН АрмССР. 1976. 295 с.
13	NatButterflyMon DB 2022	Butterfly Conservation Armenia. 2022. Database of National Butterfly Monitoring. BirdLinks Armenia NGO.
14	NatBirdMon DB 2022	BirdLinks Armenia. 2022. Database of National Bird Monitoring. BirdLinks Armenia NGO.

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

- Դաստակերտի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրի երկրաբանական ուսումնասիրությունների համար նախատեսված տարածքում հայտնաբերվել է 275 տեսակ բարձրակարգ բույս,
- Բուսականությունը հիմնականում լեռնատափաստանային է: Արտահայտված են նաև մարգագետնատափաստանները, մարգագետինները, ինչպես նաև գետամերձ բուսականությունը: Տարածքում տեղ-տեղ արտահայտված է թփուտային, ժայռային և քարացրոնային բուսականությունը,
- Գերակշռում են Բարդածաղկավորների, Հացազգիների, Վարդազգիների, Շրթնածաղկավորների, Լոբազգիների, Խաչածաղկավորների և այլ ընտանիքներին պատկանող տեսակները,
- Բուսատեսակների հիմնական կենսաձևերը բազմամյա, այնուհետև միամյա խոտաբույսերն են,
- Չնայած ծառերի և թփերի տեսակների մեծ քանակին (համապատասխանաբար 10 և 12 տեսակ), հանքի տարածքում դրանք մեծ կենսազանգված չեն կազմում, հանդիպելով միայն փոքր պուրակներում, թփուտներում և գետակի երկարությամբ,
- Դաստակերտի ուսումնասիրված տարածքում բացակայում են հազվագյուտ էկոհամակարգերը,
- Ուսումնասիրված տարածքի տեսակների մեջ առանձնահատուկ պահպանության կարիք ունեցող, վտանգված, խոցելի, անհետացման եզրին գտնվող և ՀՀ Բույսերի կարմիր գրքում կամ ԲՊՄՄ (Բնության Պահպանության Միջազգային Միություն) կարմիր ցուցակում գրանցված բույսերի տեսակները բացակայում են:
- Ուսումնասիրված տարածքի տեսակների մեջ հայտնաբերվել է ՀՀ տարածքում լայնորեն տարածված միջսառցադաշտային մեկ ռելիկտային տեսակ (Ծյուղախոտ վալլիսյան),
- Ուսումնասիրված տարածքում հայտնաբերվել են Հայաստանի և Կովկասի մեկական էնդեմիկ տեսակներ (Տիվարսակ աջարական, Բարակոտնուկ Ալբովի),
- Օգտակար բույսերը տարածքում թե տեսակների քանակով, թե կենսազանգվածով բավականին աղքատ են և բնակչության համար հետաքրքրություն չեն ներկայացնում,
- Հանքի շահագործվող տարածքում սահմանափակ քանակով ներկայացված են մոլախոտային մի շարք բուսատեսակներ,

✓ Բուսականության վիճակը ուսումնասիրվող տարածքի և դրանց շրջակա գոտիներում հիմնականում բավարար է, որոշ էռոզիոն պրոցեսներ են նկատվում երկրաբանական ուսումնասիրության համար հատկացված տարածքում:

✓ Նշված հատվածներում հանքի տարածքի հետախուզման համար ֆլորայի և բուսականության առումով որևէ առարկություն չկա:

✓ Դաստակերտի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրի վերագնահատման նպատակով հատկացված տարածքում երկրաբանական ուսումնասիրությունները վտանգ չեն ներկայացնի կենդանական աշխարհի վտանգված և ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված ներկայացուցիչների համար:

Փորձագետներ.

կ.գ.դ. Իվան Գաբրիելյան

կ.գ.թ. Կարեն Աղաբաբյան